

דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 במרץ 2023

בנק ירושלים

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il>. כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

עמוד	
4	חלק 1 מידע כללי
5	מטרה ועקרון הגילוי
6	מידע צופה פני עתיד
6	מסגרת הוראות רגולטוריות
7	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
7	טבלה מספר 1 - יחסים פיקוחיים עיקריים
8	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
8	זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים
15	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
16	טבלה מספר 2 - סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
17	חלק 3 הרכב ההון
17	טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (cc1)
19	חלק 4 יחס המינוף
19	טבלה מספר 4 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
20	טבלה מספר 5 - יחסי המינוף (LR2)
21	חלק 5 סיכון אשראי
22	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
22	טבלה מספר 7 - איכות האשראי של חשיפות האשראי (CR1)
23	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
23	הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)
24	טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפני ענפי משק
27	טבלה מספר 9 - פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים חשיפות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)
30	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
30	טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)
32	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)
32	טבלה מספר 11 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (5CR)
34	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
34	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
34	טבלה מספר 12 - ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
35	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (CCR3)
35	טבלה מספר 13 - הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
36	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי
36	טבלה מספר 14 - הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
37	חלק 15 הקצאות הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA)
37	הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
37	טבלה מספר 15 - הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
37	דוחות תזרים RWA של סיכוני חשיפות CVA תחת SA-CVA (CVA4)
37	טבלה מספר 16 - דוחות תזרים RWA של סיכוני חשיפות CVA תחת SA-CVA (CVA4)
38	חלק 6 סיכון שוק

עמוד	
39	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
39	טבלה מספר 17 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
40	סיכון הריבית
40	טבלה מספר 18 - שווי הוגן מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים)
41	טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק
42	טבלה מספר 20 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
43	חלק 7 סיכון סילול
43	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
44	טבלה מספר 21 - יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
46	יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
46	טבלה מספר 22 - מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
50	חלק 8 סיכון סביבתי וסיכון אקלים
51	חלק 9 סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים
51	סיכון תפעולי
51	סיכון המשכיות עסקית
52	סיכון סייבר ואבטחת מידע
52	סיכון טכנולוגיית המידע
52	מעילות והונאות
52	ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור

חלק 1 – מידע כללי

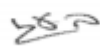
דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 במרץ 2023 (להלן: "דוח על הסיכונים").

הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ, ראו [פרק 3.1 לדוח הדירקטוריון וההנהלה בדוח כספי ליום 31 במרץ 2023](#).

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל ובנק ישראל, ההון, הנזילות, התהליכים, הכלים והמערכות למדידת הסיכון, הבקרה עליו ומזעורו, הערכת פרופיל ותאבון הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק ומסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק.

בעז ליבוביץ

סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

יאיר קפילן

מנהל כללי

זאב נהרי

יושב ראש הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 23.5.2023

דוח על הסיכונים זה הינו חלק מהדוח הכספי ויש לקרוא את הדוח יחד עם הדוח הכספי ליום 31 במרץ 2023.

המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651, "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועדת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר). לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי מפורט על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם;
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים המהותיים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון זיליות, סיכון משפטי, סיכון אבטחת מידע וסייבר, המשכיות עסקית, מניעת מעילות והונאות, סיכון ציות, הוגנות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור, סיכון רגולטורי, סיכון סביבתי, סיכון אקלים ו-ESG;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן, כולל תיאור התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק לאור אי הוודאות הכלכלית, הפוליטית והביטחונית בארץ ובעולם, והשפעת עליית הריבית והאינפלציה על פרופיל הסיכונים של הבנק.
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח ההמלצות כאמור.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת, כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות, ובחלקו, על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של אירועים הגורמים בתקופה האחרונה לאי וודאות גדולה ולפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: התפתחות תנאי המקור בשוק הישראלי, בין היתר, העלייה המתמשכת בשיעור הריבית, פיחות/תיסוף השקל והעלייה באינפלציה, ההסלמה הביטחונית במספר זירות באזורנו ואירועים פוליטיים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק, והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם, המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

- ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות או בחקיקת הממשלה על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק ועמידתו ביעדים העסקיים.
 - יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
 - התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק, לרבות בשל המשך העימות בין רוסיה ואוקראינה, מגמת עליית הריבית והאינפלציה, אי הוודאות הפוליטית במדינה בקשר עם הרפורמה המשפטית ואירועים גאופוליטיים נוספים, וכן, אירועי טבע קיצוניים.
 - השפעת השינויים בשוק העבודה המקשים על גיוס ושימור עובדים, בעיקר, בפעילות מערכות המידע.
 - תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
 - שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות ותכניות העבודה של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים ועסקיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו. האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות אסטרטגיה והתכניות העסקיות של הבנק או להביא לשינוי בתכניות אלה. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימאליות בישראל, וכן, קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח, המהווים את הבסיס ההכרחי למסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. הוראות חוק ורגולציה אשר חלות על הבנק ואשר התקבלו עד למועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2022 תוארו בדוח השנתי של הבנק לשנת 2022. לפרטים נוספים אודות שינויים והקלות רגולטוריות, ראו **ביאור 18 הוראות פיקוח ויזמות חקיקה, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 31 במרץ 2023**.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים

31.03.2022	30.06.2022	30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	
הון זמין (במיליוני ש"ח)					
1,137.8	1,191.3	1,237.6	1,255.7	1,280.6	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
1,507.9	1,577.2	1,643.7	1,602.8	1,632.4	סך הכל הון כולל
נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)					
10,980.3	11,328.6	11,837.3	11,993.5	12,338.9	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים					
10.4%	10.5%	10.5%	10.5%	10.4%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.4%	10.5%	10.5%	10.5%	10.4%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת הוראות המעבר
13.7%	13.9%	13.9%	13.4%	13.2%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.6%	9.5%	9.6%	9.5%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 המזער הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
0.8%	1.0%	0.9%	1.0%	0.9%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים
יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
18,377.9	18,878.1	19,213.8	19,780.9	20,963.5	סך החשיפויות (במיליוני ש"ח)
6.2%	6.3%	6.4%	6.3%	6.1%	יחס המינוף (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
2,690.4	2,849.7	2,707.6	2,898.9	3,597.5	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
1,232.4	1,421.2	1,352.4	1,435.7	1,657.3	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
219%	203%	200%	202%	218%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
14,111.4	14,645.6	14,874.3	14,954.1	16,165.1	סך הכל מימון יציב זמין
11,268.0	11,357.5	11,904.8	11,512.4	11,853.1	סך הכל מימון יציב נדרש
125%	129%	125%	130%	136%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

(1) נתונים אלו כוללים התאמות בגין השפעת יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים.

טבלה מספר 1 מלמדת כי הבנק עומד בכל היחסים: יחס הון רובד 1, יחס המינוף, יחס כיסוי הנזילות ויחס מימון יציב נטו, ביחסים שהם מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים. בנוסף, דוח זה מלמד כי הבנק פועל גם מעל ליעדים שנקבעו על ידי הדירקטוריון (הגבוהים מהיחסים הנדרשים על ידי המפקח על הבנקים) ליחסים אלה. לפירוט ההתפתחות ברווח והפסד, ראו דוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי ליום 31 במרץ 2023.

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר פרופיל הסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק ואחר אופן התפתחותו של פרופיל הסיכונים. ניטור זה מבוצע על ידי הבנק בשגרה ובדואר בעת התפתחות תנאי קיצון או פוטנציאל להתפתחות תנאים שכאלה, כפי שהיינו עדים להם בשנה האחרונה, כשחלק מהאיומים עדיין יוצרים סביבה של אי וודאות המשפיעה על פרופיל הסיכונים של הבנק גם בשנת 2023.

שנת 2022 אתגרה את פרופיל הסיכון של הבנק ושל המערכת הבנקאית. שורה של התרחשויות בעולם ובארץ הגבירו באופן משמעותי את אי הוודאות ושינתה את פרופיל הסיכון של הבנק. בפועל, פעילות הבנק והמערכת הבנקאית איננה בשגרה בשנה האחרונה. האירועים הכלכליים ובפרט, עליית הריבית והאינפלציה בשנה האחרונה (כולל העלייה הגבוהה והבלתי צפויה במדד המחירים לצרכן לחודש אפריל 2023, ב-0.8%), האירועים הפוליטיים והביטחוניים משפיעים על פוטנציאל הסיכון של הבנק ולקוחותיו. לפירוט על האיומים, ראו פרק 1.5 בדוח הכספי ליום 31 במרץ 2023.

הערכת הבנק היא שאי וודאות זו תימשך גם בשנת 2023, הבנק נערך לכך כבר בעת דיוני תכנית העבודה והוא פועל באופן שוטף לניטור ההתפתחות האפשרית של האיומים, לבחינת השפעתם על פרופיל הסיכון שלו ולהתאמת תאבון הסיכון של הבנק למצב, ככל שיידרש. לבד מההשפעה שיש לשורת האירועים בשנה האחרונה וכן, ברבעון האחרון, על הפעילות העסקית של הבנק והסיכונים העסקיים הטמונים בפרופיל הסיכונים של הבנק (אשראי, שוק וריבית, נזילות), הרי שחשוב להדגיש כי דוח זה נכתב לאחר שמבצע "מגן וחץ" תם, ומבצע זה, גם אם הסתיים בפרק זמן קצר יחסית, מהווה עדות נוספת להסלמה הביטחונית באזורנו, ומדגיש את החשיבות המרובה לפעול באופן מתמשך לחיזוק הבקרה הפנימית של הבנק, ובפרט, ההמשכיות העסקית שלו.

נכון לרבעון הראשון של שנת 2023, ובאופן דומה לרבעונים הקודמים, פרופיל הסיכונים של הבנק נמוך יחסית ויציב. אסטרטגיית הבנק ממוקדת היטב, הבנק איננו מבצע פעילויות שהוא איננו מתמחה בהן, ולפיכך, הוא איננו חשוף לאירועים מחוץ לגבולות המדינה, כגון הבעיות שהתגלו בפעילות מספר בנקים בארצות הברית. התמקדות הבנק היא בפעילות האשראי, משכנתאות, נדל"ן, צרכני ועסקי. כ-90% מפעילות האשראי של הבנק מגובה בביטחונות. הפעילות שלנו בתחום האשראי, השוק והנזילות הוגבלה על ידי דירקטוריון הבנק בתאבון סיכון (מגבלות/תקרות חשיפה) מקיף ושמרני המתאים למצב שגרה ולאירועי קיצון. אסטרטגיית הבנק ותכנית העבודה של הבנק ממוקדות, מספר מוקדי הסיכון של הבנק מצומצם יחסית והם מכוסים על ידי מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים מקיפה כפי שעוגנה בבנק. עובדות אלה מסייעות באופן משמעותי ליציבות שאנו רואים בפרופיל הסיכון של הבנק ברבעונים האחרונים, למרות התגברות האיומים והעלייה באי הוודאות.

רמת הסיכון בתיק המשכנתאות היא נמוכה. שיעור המחיקות מהתיק הוא אפסי וההפרשה הצפויה ממנו נמוכה מאוד, וזו מגמה מתמשכת של התפתחות פרופיל הסיכון בתיק – רמה נמוכה של מחיקות לאורך זמן, כולל בשנה האחרונה, מאז החלה מגמת עליית הריבית. מדדי הסיכון העיקריים של התיק, כמו יחס ההחזר, PTI, או שיעור המימון, LTV, ממשיכים לשמור על ערכים התואמים את תאבון הסיכון השמרני שקבע דירקטוריון הבנק. תופעה דומה אנו רואים בנדל"ן, כשגם במגזר זה, הפעילות נתונה למגבלות שמרניות. הבנק פועל עם לוחים באיכות גבוהה, כפי שעולה מניתוח פרופיל הסיכון של הלקוחות הגדולים שלנו, ומדדי הסיכון של תיק הנדל"ן נשארים גם הם, יציבים ונמוכים. חלק נכבד מפעילות הבנק בנדל"ן מבוצעת בשיטות מוסדיים, מה שפועל כדי להקטין באופן מובהק את סיכון הבנק. פעילות הבנק בעסקים הקטנים שבמהלך התקופה האחרונה גדלה רמת הסיכון שלהם בכלל המערכת, נעשית רק באמצעות הקרן בערבות המדינה, קרי, גם פעילות זו מגובה בביטחונות. אנו מזהים ברבעונים האחרונים עלייה ברמת הסיכון של האשראי הצרכני בכלל המערכת המשפיעה גם על רמת הסיכון בבנק – שיעור חדלי הפירעון במערכת גדל באופן משמעותי יחסית לתקופות קודמות, ויש הרעה בדירוג האשראי של כלל הלוחים במערכת המדורגים בדירוג אשראי בינוני ומטה. כתוצאה מהרעה זו, חלה עלייה בשיעור המחיקות של הבנק באשראי הצרכני. על אף זאת, הבנק נמצא בגבול היעדים שקבע לשיעור המחיקות באשראי הצרכני, והוא פועל באמצעות מערך החיתום שלו, ותהליכי אשראי צרכני נוספים, על מנת למזער את הכשלים והמחיקות בתיק האשראי הצרכני.

רמת הנזילות של הבנק גבוהה באופן משמעותי יחסית למערכת, והבנק שומר על יחסי נזילות גבוהים מאוד, כאשר המגבלות שקבע הדירקטוריון ליחסי הנזילות כוללים שולי ביטחון גבוהים, על מנת לשמור באופן מתמיד על רמת נזילות גבוהה. המצב דומה גם בכל הקשור לסיכון שוק וריבית. מדיניות ההשקעות של הבנק היא שמרנית מאוד, חלק נכבד מההשקעות הוא באג"ח מדינת ישראל ותאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון במונחי הון רבד 1 הוא נמוך. מדיניות זו אפשרה לבנק להתמודד היטב עם השינוי בפרופיל סיכון השוק והריבית, שהתפתח בתקופה האחרונה, תוצאה של השינוי ברמת המאקרו (הריבית והאינפלציה), העלייה באי הוודאות והתנדבותיות שראינו בשוקי ההון. הבנק מקפיד על תהליך תכנון וניהול ההון שלו, המשלב השפעה של רמת הביצועים באשראי, ניתוחים של תרחישי קיצון וניתוחי רגישות לגורמי הסיכון שיש להם השפעה על יעדי ההון והתשואה של הבנק, לנוכח האיומים שאנו חווים. דירקטוריון הבנק קבע את יעדי ההון של הבנק וכן, קבע שולי ביטחון מעל ליעדי ההון אלה. נוהל ניהול ההון של הבנק קובע את המהלכים הנדרשים לו יגיע הבנק לתוך שולי הביטחון הללו, תוצאה של אירועים חיצוניים. הבנק מקפיד לפעול באופן שוטף וכן, בתכנון ארוך הטווח של ההון שלו, מעל לשולי הביטחון שנקבעו. כפי שצינו לעיל, בהמשך לנתונים המוצגים בטבלה 1, הבנק פועל מעל ליעדים שקבע הדירקטוריון (כולל שולי הביטחון) ביחסי ההון, המיטוף והנזילות.

הבנק פעל בשנים האחרונות לשדרוג יכולות הטיפול בסיכון התפעולי ובסיכונים כספיים נוספים כמו: המשכיות עסקית, מיקור חוץ, אבטחת מידע וסייבר, הגנת הפרטיות, ציות, הוגנות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור. הבנק מקפיד על מסגרת טיפול בסיכונים אלה המוסדרת בתכנית עבודה, מסמכי מדיניות ונהלים, דיווחים שוטפים, תרגול תרחישים בקשר עם המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר, עם דגש על הערכות מצב ואופן ניהול אירוע חירום. החשיבות שמייחס הבנק לטיפול בסיכונים בקרה פנימית מאפשרים להתמודד עם שורה של אירועים, שמרביתם, אינם בשליטת הבנק אך יכולים להשפיע על פרופיל הסיכון שלו ולהבטיח עמידתו ביעדיו העסקיים ושמירה על המוניטין שלו. כך, נערך הבנק בימים אלה בצורה מוצלחת לאירועי "מגן וחץ" וכן, התמודד בהצלחה עם אירועי OPIsRAEL שבהם תקפו גורמים עוינים את מערכת הבנקאות ואת הבנק תקיפות סייבר (תקיפות עומס).

לממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק חשיבות מרובה ביכולת להתמודד עם אי הוודאות הקיימת ופוטנציאל השפעתה על איתנות הבנק. הדירקטוריון, המתווה את העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים השונים, וקובע את תאבון הסיכון ותקורות החשיפה לסיכונים המהותיים להם חשוף הבנק, מבצע הערכות סיכון בתדירות גבוהה לאור התפתחות האיומים, הכוללות הערכות מצב מאקרו, וכן דיווחים שוטפים על התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק באמצעות כלים רבים שהעיקריים בהם הם: דוח מנכ"ל, מסמך הסיכונים הרבעוני, ודיווחים שוטפים של ההנהלה על התפתחות המצב. כחלק מהערכות המצב נעזר הדירקטוריון בניתוחים המבוצעים על ידי ההנהלה של מבחני קיצון וניתוחי רגישות, כשחשיבות כלים אלה עלתה משמעותית בשנה האחרונה, עם העלייה באי הוודאות בסביבת הפעילות של הבנק. מבחני הקיצון מתבצעים בשיטות מגוונות, כולל ביצוע התרחיש האחד של בנק ישראל - תרחיש שבו בנק ישראל קובע את תנאי המאקרו היכולים להתפתח בתרחיש קיצון, והבנקים, בוחנים את השפעת תנאים אלה על עמידתם ביעדים, ובפרט, ביעדי ההון של הבנק. בהסתמך על דיווחי ההנהלה, הדירקטוריון בוחן את תאבון הסיכון שקבע, לנוכח התפתחות פרופיל הסיכון והאופן בו הוא מושפע מפוטנציאל האיומים, וקובע שינויים במגבלות ובתאבון הסיכון וכן, עדכונים בעקרונות המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים, ככל שיש צורך לבצעם, ובהתאם להתפתחויות.

הנהלת הבנק בהובלת המנכ"ל, אחראית ליישם את העקרונות שקבע הדירקטוריון לניהול ובקרת הסיכונים, לשמירה על פרופיל הסיכון של הבנק, והיא מדווחת באופן שוטף לדירקטוריון על התפתחות פרופיל הסיכון לנוכח האיומים, תוצאות מבחני הקיצון, העמידה בתאבון הסיכון שנקבע, הפעילות שבוצעה כדי להתמודד עם אי הוודאות הגוברת, ועדכונים שיש לבצע בפעילות הבנק או במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שלו, כתוצאה מהשינויים או פוטנציאל השינויים בפרופיל הסיכונים. חברי ההנהלה אחראים לפעילות קווי ההגנה שנקבעו. הקו הראשון (מנהלי החטיבות העסקיות) מוודא, בין היתר, באמצעות יחידות הבקרה הפועלות אצלם, על העמידה ביעדים, בתאבון הסיכון שנקבע, על התפתחויות הסיכונים אותם הם מנהלים, על תוצאות ניתוחי רגישות ומבחני קיצון שביצעו, ועל הצורך לבצע שינויים במדיניות הטיפול בסיכון, כדי להתאימה לאיומים ולא הוודאות. במהלך השנה האחרונה הגביר הקו הראשון באופן משמעותי את הבקורות, הדיווחים והפעולות שהוא מבצע לצורך ניהול הסיכונים המהותיים לפעילותו. זוהי פעילות הכרחית בעידן הנוכחי. הקו השני (חטיבת ניהול סיכונים, החשבות והמשפטיות) משמש כקו בקרה נוסף בבנק, שתפקידו, בין היתר, לאתגר את פעילות הקו הראשון (באופן בלתי תלוי בפעילות המבוצעת על ידו ובמידע הזמין לו) ואת עמידתו בתאבון הסיכון, לבצע מבחני קיצון וניתוחי רגישות לבחינת השפעת האירועים על עמידת הבנק ביעדיו, וכן, לדווח להנהלה ולדירקטוריון על התפתחות הטיפול בסיכונים השונים. כמו הקו הראשון, כך גם הקו השני, הגביר באופן משמעותי בעת האחרונה את הניטור, תדירות הבקורות, הערכות המצב, תדירות ביצוע מבחני הקיצון ואת הדיווחים שהוא מבצע בהתאם למדיניות הבנק. המטרה העיקרית היא לזהות באופן מהיר ככל הניתן התפתחות בפרופיל הסיכונים, תוצאת האירועים והאיומים, ולדווח על כך להנהלה ולדירקטוריון, כך שייבחן הצורך לביצוע פעולות למזעור פוטנציאל הנזק לבנק וללקוחותיו.

חלק לא מבוטל מפעילות הממשל התאגידי לניהול סיכונים של הבנק בשנה האחרונה, התרכז בהשפעת עליית הריבית על סיכון האשראי של הבנק ועל לקוחות הבנק. לעליית הריבית במשק בשנה האחרונה השפעה על פרופיל הסיכון של הבנק ושל הלקוחות שלו. עליית הריבית בשנה האחרונה הביאה לעלייה ביחס ההחזר של לקוחות המשכנתא בהתאם לתמהיל תיק הבנק, בשיעור ממוצע של כ- 12 נקודות אחוז. היות ויחס ההחזר הוא אחד הגורמים העיקריים המשפיעים על פוטנציאל הכשל של לקוחות המשכנתא, פעל הבנק במהלך השנה האחרונה כדי להקל על הלקוחות, בעיקר, באמצעות מתן אפשרות ללקוחות לפרוש את המשכנתא לזמן ארוך יותר, ובכך, להקל על יחס ההחזר שלהם. מדיניות החיתום של הבנק הודקה ונקבע כי יבוצע חיתום על ידי אנשי המטה, כאשר יחס ההחזר גבוה מסף שנקבע. בנוסף, מבצע הבנק באופן שוטף תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר של הלקוחות שהשתנה (עקב עליית הריבית) מעת שביצעו חיתום. לעליית הריבית השפעה חיונית מאוד על יכולת גיוס הפיקדונות של הבנק, שהגיעה לשיא ברבעונים אחרונים, כתוצאה מיכולת הבנק להציע ללקוחות ריבית על הפיקדונות שהיא מהגבוהות במערכת. כתוצאה, חלה עלייה משמעותית בפיקדונות שהבנק מגייס מהלקוחות הפרטיים, וזאת גם עדות, לאמון הלקוחות בבנק ולעלייה במוניטין שלו.

כפי שצינו, למרות אי הוודאות המרובה, השינוי בתנאי המאקרו והתגברות האיומים בהיבטים רבים הרלבנטיים לפעילות הבנק, אנו לא מזהים בשלב זה פגיעה משמעותית בפעילות הבנק וביכולתו לעמוד ביעדיו העסקיים והתפעוליים ובתאבון הסיכון שלו. כתוצאה, לא שינה הבנק את הערכתו בטבלת גורמי הסיכון המבטא את הערכתו האיתותית והכמותית לגבי פרופיל הסיכון. על אף שלל האיומים, גם הרבעון הנוכחי מסתיים כאשר הבנק עומד ביעדיו העסקיים ושומר על תאבון הסיכון שנקבע. תוצאות מבחני הקיצון של הבנק מלמדות כי גם בתרחישים חמורים, לא נשקפת סכנה לאיתנותו וחוסנו של הבנק.

בסוף שנת 2022 הוריד בנק ישראל את יחס הון רובד 1 המזערי של הבנק. זו בעינינו עדות מהותית נוספת להבנה בנוגע ליכולת הקיימות של הבנק לשמור על חוסנו. עם זאת, ברור לכולנו שאי הוודאות המתמשכת, פוטנציאל האיומים והשפעתם על עמידת הבנק בתאבון הסיכון וביעדי העסקיים מחייבת המשך הניטור, הערכות המצב ופעולות נוספות שיש לבצע באופן שוטף ובמתכונת שתוארה בדוח זה ובדוח הכספי. להלן, נתאר באופן מפורט יותר את התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק, והפעולות שנקטו במהלך השנה האחרונה וברבעון הנוכחי, כדי להבטיח שאנו ערוכים להתמודד עם התפתחות המשבר הנוכחי וכן, השפיעו על הערכת גורמי הסיכון של הבנק.

כפי שכבר ציינו, הסיכון העיקרי לפעילות הבנק הוא סיכון האשראי והוא המקור העיקרי להכנסות הבנק ולרווח הנקי שלו. מרבית פעילות האשראי של הבנק מגובה בביטחונות, עובדה המקטינה את פוטנציאל הסיכון. הפעילות היא קמעונאית והיא מפורזת היטב, מה שמקטין את סיכון ריכוזיות האשראי של הבנק. עם זאת, לשינוי בתנאי המאקרו, ובראש בראשונה, לשיעור הריבית, יש פוטנציאל השפעה על איכות התיק, הכשלים והמחיקות שלו, וכאמור, עליות הריבית המתמשכות גרמו לעלייה בסיכון לקוחות המשכנתאות של הבנק, בגין העלייה המהירה ביחס ההחזר שלהם יחסית למועד החיתום, כשהכנסת מרבית הלקוחות איננה עולה באותו קצב. הבנק מנתח גם את השפעת האבטלה (שבשלב זה שומרת על ערך נמוך) על פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות והאשראי הצרכני שלו. החרפת המשבר יכולה להביא לעלייה בשיעור האבטלה, שתביא לפגיעה בלקוחות רבים של תיקים אלה, ותגדיל לפיכך, את סיכון איכות האשראי של תיקים אלה. תוצאות מבחני הקיצון שבהם רמת האבטלה גדלה באופן משמעותי מצביעות גם הן על אותה תופעה – למרות עצמת תרחיש הקיצון, לא נשקפת סכנה לאיתנות הבנק. באופן דומה, השפיעה עליית הריבית על ההרעה בדירוג האשראי של לקוחות האשראי הצרכני במערכת ועל העלייה בשיעור חדלי הפירעון במערכת בשנה האחרונה.

מדיניות האשראי של הבנק היא שמרנית. בניהול תיק המשכנתאות של הבנק קבע הדירקטוריון תאבון סיכון השומר על יחס החזר, PTI, נמוך יחסית (הנע סביב ערך ממוצע של 30% לאורך זמן) ועל שיעור LTV (היחס בין ההלוואה לערך הדירה על פי הערכת שמאי בעת החיתום) נמוך הנע סביב 50% - 53% לאורך זמן. שיעור ה- LTV בפועל נמוך משמעותית משיעורו בעת החיתום, וזאת עקב העלייה במחירי הדיור בשנים האחרונות, ובפרט, בשנה האחרונה. עובדה זו הקטינה באופן משמעותי את השפעת ה- LTV על איכות תיק המשכנתאות והגדילה את יכולת הגבייה במקרה של כשל אשראי. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות גם על אופן התפלגות מדדים אלה, קרי, על רמת הביצועים האפשריים ביחס החזר גבוה ועל שיעור הביצועים ב- LTV הגבוהים. כתוצאה, לאורך זמן, שיעור נמוך מאוד מהביצועים הם ביחסי החזר גבוהים ושיעור הלקוחות במלאי תיק המשכנתאות שיש להם יחס החזר גבוה וגם LTV גבוה, גם הוא נמוך מאוד, והשפעתם של לקוחות אלה על איכות תיק האשראי היא נמוכה מאוד, גם אם יכנסו לכשל.

כבר ציינו שלהבנתנו, יחס ההחזר הוא הגורם העיקרי לכשל של לקוחות תיק המשכנתאות, אך הוא איננו הגורם היחיד המשפיע על הכשל. ניתוחי הבנק זיהו את המשתנים העיקריים המשפיעים על איכות התיק, ועל השילוב בין הגורמים הללו שיש לו השפעה על רמת הכשל והמחיקות. לפיכך, המעקב על פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות מתבסס על ניטור התפתחות הגורמים המשפיעים על איכותו, הן ברמת הביצועים והן ברמת המלאי של התיק. כחלק מניטור זה מתבצע מעקב גם אחר שיעור הפירעונות והמחזורים בתיק, שיכולים להיות תנודתיים יחסית, ככל שתנאי המאקרו אינם בשגרה. ברבעון האחרון היה שיעור הפירעונות גבוה יחסית לאור רמת המחזורים הגבוהה יחסית של לקוחות שפרשו את הלוואתם בכדי להקטין את יחס ההחזר שלהם. הניטור אחר התפתחות גורמי הסיכון מתבצע גם כחלק מתהליך מכירת תיקי משכנתאות אותן מבצע הבנק בהתאם לאישור בנק ישראל. אנחנו מוצאים כי פעילות מכירת התיקים, שיש להן השפעה חיובית על יעדי הבנק (הן בהיבט הרווח והן בהיבט שחרור נכסי סיכון) מתבצעת תוך המשך שמירה על תאבון הסיכון כפי שקבע הדירקטוריון. הבנק נמצא בשלבים מתקדמים לפיתוח מודלים המתבססים על שיטות סטטיסטיות מתקדמות ועל המימונות וההבנה העסקית של היחידות העסקיות בבנק, על מנת לשרד את היכולת לעקוב אחר התפתחות פרופיל הסיכון גם בעתות שאינן בשגרה, ולבצע הערכה לגבי השפעת גורמי הסיכון או פוטנציאל השפעה זה על ביצועי התיק, שיעור הפירעונות ורמת הסיכון.

עליית הריבית בשנה האחרונה, כפי שכבר כתבנו, גרמה לעלייה ממוצעת של כ- 12 נ.א. ביחס ההחזר של לקוחות המשכנתא של הבנק עד למועד פרסום המאזן. הבנק נקט מספר פעולות כדי לשמור על איכות התיק, תוך שהוא מעדכן את תאבון הסיכון שלו ואת מדיניות החיתום שלו. באפריל 2022, עם עליית הריבית הראשונה ומתוך הבנה שהיא איננה האחרונה, אפשר הבנק ללקוחותיו לקחת הלוואות משכנתא ארוכות יותר, מעבר ל- 25 שנה ועד 30 שנה על פי הנחיות בנק ישראל, וזאת, במגמה להקל על הלקוחות על ידי הקטנת יחס ההחזר שלהם. במהלך הרבעון הנוכחי, פנה הבנק ללקוחותיו המתקשים בגין העלייה ביחס ההחזר, ואפשר להם לפרוש את הלוואתם לתקופות ארוכות יותר. למרות שיחס ההחזר הממוצע בתיק הוא נמוך יחסית, הסיכון יכול להתממש בגין הלוואות הנמצאות ב- PTI גבוה יותר. שורה של מבחני קיצון שביצע הבנק, בהם עדכן את יחס ההחזר שלהם בהתאם לשיעור עליית הריבית (ללא עדכון השינוי הממוצע ברמת ההכנסה בשנים האחרונות) בחנו היבט

זה. מבחני הקיצון לימדו כי הסיכון הוא נמוך יחסית לעצמת עליית הריבית. הבנק עדכן מבחני קיצון אלה עם עליית הריבית בחודש פברואר 2023, וממשיך לבחון תוצאותיהן לאור הציפיות כי מגמת עליית הריבית תימשך בשנה הנוכחית, גם אם ברמה נמוכה יחסית למה שחוינו בשנה האחרונה. הבנק עדכן את מדיניות החיתום שלו וקבע כי כל משכנתא הניתנת ביחס החזר הגבוה מ- 35% תיבחן על ידי מטה הבנק במטרה כי כל נתוני איכות האשראי שלו ייבחנו. בתום שנת 2022 הגדיל הבנק את ההפרשות בשיטת ה- CECL בשיעור התואם את השפעת העלייה בריבית על יחסי ההחזר הגבוהים בתיק, וזאת, על פי תוצאות ניתוחים ההולמים את אי הוודאות בסביבה העסקית של הבנק, כפי שצינו לעיל. נדגיש כי אין מדובר בהפסד בפועל, אלא בהגדלת ההפרשות על מנת להיות ערוכים להשפעות, וזאת, בהתאם לתפיסת ההפרשות בשיטת ה- CECL, שנכנסה לתוקף בתחילת 2022. לפירוט נוסף על השיטה, ראו הדוח הכספי של הבנק, וכן, בהמשך דוח זה. הבנתנו היא כי חלק מאינתנות תיק המשכנתאות של הבנק (ואינתנות פרופיל הסיכון של הבנק, המושפע מאיכות תיק המשכנתאות המהווה חלק הארי של הפעילות) נובעת מהקצאת הון גבוהה מאוד בהתאם להוראות בנק ישראל, יחסית לרמת הסיכון של התיק בפועל גם בעתות קיצון, המלווה ברמת הפרשות שהיא גבוהה פי 3 לערך יחסית לרמת ההפרשה הכלכלית לפי פרופיל הסיכון הנוכחי. נכון לסוף שנת 2022 וגם לפברואר 2023 ממשיך תיק המשכנתאות להיות ברמת סיכון נמוכה - שיעור ההפרשה הצפויה ממנו (הכפלת שיעור הכשל הצפוי מהלקוחות, PD, בשיעור ההפסד הצפוי לו יכנסו לכשל, LGD) ממשיכה להיות מזערית (למעשה, אפסית) ושיעור המחיקות נמוך מאוד.

גם תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה. גם בתיק זה נקט הבנק מדיניות אשראי שמרנית וגורמי הסיכון של התיק מבטאים זאת היטב. מרבית העסקאות מתבצעות בשיטות עם מוסדיים, כך שהסיכון מהן נחלק עם שותפים, המבצעים גם הם הערכה בלתי תלויה של איכות האשראי. מרבית העסקאות מאושרות בוועדת אשראי של הבנק בראשות המנכ"ל, ואישור עסקה מלווה במתן חוות דעת בלתי תלויה של חטיבת ניהול סיכונים. הבנק בוחן באופן שוטף את איכות הלקוחות הגדולים והבחינה האחרונה שהסתיימה ברבעון הראשון מלמדת כי איכותם גבוהה ונשמרת כזו למרות אי הוודאות במשק, שיש לה השפעה כמובן גם על שוק הנדל"ן. מבחני הקיצון שביצע הבנק לבחינת איכות לקוחות הגדולים שלו מלמדים כי גם בהנחות חמורות לגבי פוטנציאל ההפסדים מהם (הרחקות באופן משמעותי ממצבם בפועל) יגרם נזק לבנק, אולם אין בו כדי לפגוע בחוסנו של הבנק, קרי, הנזקים יחסית להון רובד 1 של הבנק ולרווח השנתי שלו, היא מתונה יחסית.

נכון לרבעון הראשון של שנת 2023, כ- 55% מיתרת תיק האשראי לסקטור נדל"ן מרוכזת במרכז הארץ וירושלים, וקיימת יציבות בשיעור האשראי במונחי חבות לפרויקטים בשלב קרקע. מספר ההלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV) הוא נמוך יחסית, כך שהשפעת ירידה במחירי הנדל"ן על הבנק, היא מתונה יחסית. חיתום האשראי בנדל"ן, כמו גם האשראי העסקי של הבנק, מתבצע בצורה קפדנית, תוך הקפדה על תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, מעקב אחר התפתחות האשראי, וכאמור, אישור מרבית העסקאות בפורום בראשות מנכ"ל הבנק, מתן חוות דעת שניה של יחידת האשראי בחטיבת הסיכונים (המהווה קו שני לפעילות), ניטור חובות מהותיים בהתאם להוראה החדשה של בנק ישראל בנושא ועוד.

את ההשפעה היחידה של האירועים על תיק האשראי של הבנק חוינו באשראי הצרכני של הבנק. אשראי זה ניתן ללא בטחונות, ולמרבית הלקוחות הבנק איננו מהווה הבנק הראשון לפעילות והם אינם מנהלים את פעילותם בבנק. מכאן, רמת הסיכון של תיק האשראי הצרכני היא גבוהה יחסית למערכת (והיא מפוצה על ידי ריבית גבוהה יותר), ודורשת ניהול קפדני של התיק, על מנת לשמור על איכות האשראי שלו. באמצע שנת 2022, לאחר ירידה מתמשכת בשיעור הכשלים והמחיקות של התיק הצרכני, חלה עלייה בשיעורים אלה, הנובעת מהרעה בכלל המערכת בשיעור הכשלים של הלקוחות המדורגים בדירוגים נמוכים, ועלייה בשיעור חדלי הפירעון בתיק, שגם היא ניכרת בכלל המערכת. עובדה זו גרמה לעלייה בשיעור ההפרשה הצפויה והמחיקות בתיק במהלך הרבעון הנוכחי. למרות עלייה זו, עמד הבנק בשנת 2022 ביעד שקבע לשיעור המחיקות שלו בתיק והוא עומד גם ברבעון הראשון של שנת 2023 ביעד שנקבע לשנה זו. בחודש יולי 2022 השיק הבנק מערך חיתום חדש הכולל מודל דירוג מבוסס לימוד מכונה (MACHINE LEARNING), שחובר למנגנון הקובע את שיעור הריבית של הלקוח בהתאם לדירוג האשראי שלו במטרה להציע לו הצעת ערך טובה יותר. הבנק משתמש במערך החיתום החדש ובמידע הנגיש לו מלשכת נתוני האשראי בהתאם לחוק נתוני האשראי, כדי להמשיך לשדרג את יכולות החיתום שלו. למרבית הלקוחות המדורגים בדירוגים בינוניים ומעלה ניתנת אפשרות לקבל הלוואה לתקופה ארוכה יותר יחסית לעבר, במטרה להקטין את יחס ההחזר שלהם. ניטור התיק ברמה פרטנית של לקוח מתבצעת בשלושת הרבעונים האחרונים ברמה יומית.

לבנק פעילות נמוכה במתן אשראי לעסקים קטנים, והיא מתבצעת באמצעות הקרן בערבות המדינה. בנוסף, מבצע הבנק אשראי עסקי באמצעות מתן אשראי לחברות הנותנות אשראי. להערכתנו, בגין ההיקף הנמוך של פעילות זו ומדיניות החיתום שלה, פרופיל סיכון האשראי של הבנק מושפע בצורה נמוכה מפעילויות אלה. גם אשראי זה נמצא כמובן בניטור שוטף. בהתאם למדיניות הבנק, בפעילות האשראי שלו מקפיד הבנק להטמיע ולבצע בקרה ייעודית על מנת לעמוד בכל הוראות בנק ישראל בקשר עם מניעת איסור הלבנת הון ומימון טרור, ציות, מניעת אפליה והגנות, כפי שעוגנו במסמכי המדיניות ובנהלי הבנק.

הבנק שומר באופן מסורתי על רמת נזילות גבוהה מאוד, שהיא לאורך זמן, הגבוהה במערכת, כפי שעולה ממדדי הנזילות השונים. בסוף שנת 2022 קבע דירקטוריון הבנק בהמשך לבקשת בנק ישראל, שולי ביטחון על מדדי סיכון הנזילות העיקריים. הבנק מקפיד על ניהול נזילות הדוק, ועל תרגול שיטתי של תכנית החירום של הנזילות. המודלים בתחום הנזילות, שמרביתם משמשים כתאבון סיכון ומגבלות, נמצאים בתהליכי תיקוף, בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל).

השינויים בריבית ובאינפלציה אתגרו את פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק. במהלך הרבעון הנוכחי, כמו בשנה הקודמת, התאים הבנק את הפוזיציה המדדית שלו, בהתאם להערכות לגבי התפתחות שיעור האינפלציה. פעילות הבנק במטבע חוץ קטנה והשפעת השינוי בשערי החליפין על פרופיל הסיכון של הבנק היא מזערית. העלייה בביקודנות וביצועי המשכנתאות הגבוהים במהלך השנה הביאו לשינויים בתזרימי הנכסים וההתחייבויות ובמדדי סיכון השוק והריבית. בנוסף, וכחלק מניהול סיכונים אלה עוקב הבנק אחר שיעור הפירעונות המוקדמים בתיקי האשראי שלו. לשיעור פירעונות זה השפעה על פרישת תזרימי הנכסים וההתחייבויות שלו, על המח"מ שלהם ועל ההפרשות שמבצע הבנק בשיטת ה-CECL. סיכון השוק והריבית מנהלים בהתאם לעקרונות מדיניות הבנק אותה מאשר הדירקטוריון אחת לשנה. בתחילת שנת 2022 עודכנו מבולות הסיכון, והם נקבעו באמצעות מדדים שונים המכמתים את סיכון הריבית וסיכון השוק, על סוגי פעילויות שונים של הבנק (תיק ההשקעות והתיק הבנקאי הכולל את הפיקדונות וההלוואות), ולמצבי טבע שונים – שגרה וקיצון. התנדויות בשווקים ברבעון הראשון של שנת 2023 הביאה לתזוזה קיצונית בתשואות האג"חים, וגרמה לתנדויות בערך תיק השקעות הנוסטרו של הבנק. נדגיש, כי היות ומדיניות ההשקעות של הבנק, כמו גם תאבון הסיכון שלו הם שמרניים, רמת התנדויות של ערך תיק ההשקעות היא נמוכה יחסית לעוצמת האירוע והפעילות עומדת בתאבון הסיכון שנקבע לה. הבנק השכיל להקטין הפסדים אלה באמצעות פעילות גידור בתיק למסחר שלו.

הבנק מקפיד על תהליך ניהול הון שוטף לאופק תכנון של שלוש שנים. העקרונות לניהול ההון מעוגנים במסמך ייעודי הקובע את תאבון הסיכון (יעדי ההון שקבע הדירקטוריון), קווי ההגנה האחראים לניהול ההון, הדיווחים הנדרשים, וכן, את הדרכים והשיטות להגדלת יחס ההון, כולל במקרי קיצון. יחס המינוף של הבנק גבוה באופן משמעותי מהיחס הנדרש (ובוודאי מהיחס שנקבע בתקופת המעבר לאחר הקורונה). למרות המרחק הרב בין יחס המינוף של הבנק לאורך זמן ליחס המינוף המזערי הנדרש על ידי בנק ישראל, קבע דירקטוריון הבנק בסוף שנת 2022 שולי ביטחון גם ליחס זה. כפי שכבר ציינו לעיל, בסוף שנת 2022 הודיע בנק ישראל על החלטתו להוריד את יחס הון רובד 1 של הבנק ב-0.25%, לאחר שביצע תהליך הערכה לבנק במהלך שנת 2022. דירקטוריון הבנק קבע יחס הון רובד 1 מעודכן של 10.0% וכן, שולי ביטחון ליחס הון זה. שולי הביטחון שעמדו עד תום שנת 2022 על 0.2% (מתוכם, 0.1% שולי ביטחון של הדירקטוריון ו-0.1% שולי ביטחון של ההנהלה) הוגדלו ל-0.25%. שולי הביטחון של הדירקטוריון ממשיכים לעמוד על 0.1% ואילו שולי הביטחון של ההנהלה הוגדלו ל-0.15%. הבנק קבע את דרכי הפעולה הנדרשות למקרה בו יחס ההון נכנס לתוך שולי הביטחון, כולל תכניות (מילוט) להגדלת ההון לו יתרחש אירוע שכזה. תכנון ההון של הבנק נערך כך שלכל אורך אופק התכנון יעמוד יחס הון רובד 1 על ערך שאינו נמוך מיחס ההון בתוספת שולי הביטחון שקבע הדירקטוריון, ובכך מבטיח הבנק כי שולי הביטחון משמשים רק לאירועים בלתי צפויים, שבפרופיל הסיכון של הבנק יכולים לבוע בעיקר מירידת ערך תיק ההשקעות של הבנק, עקב אירוע קיצוני בשווקים. במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 שמר הבנק על עמידה ביחסי ההון וביחסי המינוף מעבר לשולי הביטחון שנקבעו.

תכנון ההון של הבנק משמש כבסיס לחישוב מבחני הקיצון וניתוחי הרגישות, שהבנק מבצע ככלי מרכזי בהיערכותו להתמודד עם אי הוודאות הקיימת בסביבת העבודה של הבנק. בחודש אוקטובר 2022 ביצע הבנק ריענון לתכנית האסטרטגית שלו. הריענון לווה באתגר שבוצע על ידי חטיבת ניהול סיכונים, וכלל שורה של מבחני קיצון שבחנו את השפעת האיומים השונים על יעדי העסקיים של הבנק. גם תכנית העבודה של הבנק לשנת 2023 אותגרה בשורה של מבחני קיצון מגוונים שבחנו השפעת תזוזות בגורמי הסיכון בבנק או שינוי ביכולת הביצועים של הבנק, מרווחי האשראי, שיעור המחיקות, היכולת למכור תיקים ועוד על יעדי תכנית העבודה. למבחני קיצון אלה הצטרפו גם תוצאות התרחיש האחד שהגיש הבנק לבנק ישראל במרץ 2023, וכל שיטות הביצוע של מבחני הקיצון וההנחות המגוונות מלמדות כי אסטרטגית הבנק ממוקדת, וכי האיומים השונים יכולים לפגוע ביעדי הבנק המתוכננים, אך מידת פגיעתם נמוכה יחסית ולא נשקפת סכנה לאיתנות הבנק. השוואת תוצאות התרחיש האחד הקודם (כפי שפורסמו על ידי בנק ישראל בסקירה השנתית) לתוצאת הבנק, מלמדת כי ההפסד הצפוי לבנק במתווה התרחיש האחד נמצאת מתחת לממוצע המערכת. כחלק מהאתגר, נדגיש כי עמדת ניהול סיכונים לגבי הצפות הערך (כפי שביצע הבנק בשנת 2022, עת הקים חברת בת לאשראי הצרכני, יחד עם חברת ה"פניקס") ושיתופי פעולה עם מוסדות פיננסיים חזקים, המהוות חלק מאסטרטגיית הבנק, היא חיובית, שכן לבד מהערך העסקי לבנק, הצפות הערך ושיתופי הפעולה פועלים בכדי להקטין עוד יותר את פרופיל הסיכון של הפעילות ומכאן, גם של הבנק.

הבנק נותן דגש לחיזוק יכולת הטיפול שלו בסיכון ההוגנות, באופן ההולם את דרישות בנק ישראל בנושא. בנוסף, פועל הבנק באופן מלא לטיפול בהנחיות בקשר עם הסנקציות הנובעות מהעימות בין רוסיה ואוקראינה, ומקפיד לעמוד בכל ההנחיות הניתנות על ידי בנק ישראל בנושא. לבנק פעילות נמוכה מאוד במטבעות דיגיטליים, בהתאם לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

שתי הטבלאות להלן מציגות את גורמי הסיכון של הבנק ואת הערכת פרופיל הסיכון של הבנק לרבעון הנוכחי, כפי שכבר ציינו לעיל. בתהליך הערכה זה, בוחן הבנק הן את פוטנציאל החשיפה או הנזק כתוצאה מהתרחשות של אירוע מסוים ואת השפעתו על פרופיל הסיכון של הבנק. כמו כן, להלימות הבקרה לסביבת הסיכון, כמו ליתר הפעולות שעושה הבנק לצורך ניהול ובקרת הסיכון, יש השפעה על רמת החשיפה לסיכון. לפיכך, הערכת הסיכונים המפורטת בטבלה להלן הינה הערכה סובייקטיבית של הבנק את פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח אפקטיביות הבקורות, קרי, היא מבטא את השפעת הסיכון השיורי על עסקיו, והיא מתבססת על מדדים כמותיים ואיכותיים המשמשים את הבנק באופן שוטף.

הערכת הסיכון של הבנק מתבצעת ברמה רבעונית, ונתונה לאישור הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון. במהלך שנת 2022, כחלק מהערכת הסיכון השוטפת של הבנק, עודכנה טבלת גורמי הסיכון בכל הקשור לסיכון הסייבר ורמתו עלתה לבינונית גבוהה, וזאת, בשל העלייה ברמת הסיכון ובאימוי הסייבר במשק (ההתקפות האחרונות מצד גורמים עוינים רק המחישו עלייה זו), ועל אף ההשקעה המרובה של הבנק בבקורות ובניטור הסיכון והרמה הטובה של איכות הניהול שלו, שהבנק מקפיד לשדרג באופן שוטף, בשל פוטנציאל הפגיעה של אירוע סייבר בכל מוסד. נדגיש, כי הבנק מקפיד לשדרג את יכולות אלה באופן בלתי תלוי בעובדה שהוא מחזיק בביטוח נרחב לאירוע סייבר, המכסה את פוטנציאל הנזק ממבחי קיצון שביצענו לאירועי סייבר. ניהול הסיכון מתבצע בין היתר, בהתאם לתכנית סדורה של תרגילים, שאחד מהם (תרגיל כופרה) בוצע ברבעון האחרון. במהלך הרבעון אושרה מתודולוגיה חדשה לניהול פרופיל סיכון ותאבון סיכון הסייבר. המתודולוגיה החדשה משלבת בין גורמי סיכון רבים, לאיכות הבקורות ולתרחישי האיום שנקבעו. בנוסף, עודכנה הטבלה ברבעון הרביעי של השנה בכל הקשור לסיכון האסטרטגי לרמה בינונית, עם אישורה של תכנית המחשוב, הנתונים והדיגיטל, התומכת בתכנית האסטרטגית העסקית של הבנק, החלטת הבנק ברבעון הנוכחי היא לא לשנות את טבלת גורמי הסיכון. הערכת הבנק היא כי רמת סיכון האשראי בטבלת גורמי הסיכון העומדת על רמה בינונית תואמת את פרופיל הסיכון ואופן התפתחותו. באופן דומה, לאור האפשרות כי המצב הפוליטי יביא לשינוי בחקיקה, שיכולה להיות לה השפעה על פעילות הבנק, נבחנו גם רמת הסיכון הרגולטורי בהערכת גורמי הסיכון של הבנק וגם במקרה זה, נמצאה רמת הסיכון העומדת על רמת בינונית כתואמת את המצב והערכות הבנק הנוכחיות. בשל כמות האיומים, המורכבות של חלק מהם ואי הוודאות שעדיין שורה לגבי כיוון התפתחותם והשפעתם על המשק, המערכת הבנקאית והבנק עצמו, הבנק בוחן את גורמי הסיכון באופן שוטף וממשיך לנקוט כל האמצעים הנדרשים כדי לנטר באופן מהיר כל שינוי בגורמי הסיכון שלו, ולמצער אותם, ככל שיתרחשו. להלן ריכוז השפעת גורמי הסיכון על עסקי התאגיד הבנקאי, המשקפת את הערכת הסיכון שהוצגה לעיל:

גורם הסיכון	הערכת הסיכון
השפעה כוללת של סיכונים אשראי	בינונית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה
השפעה כוללת של סיכונים שוק	נמוכה
סיכון ריבית	נמוכה
סיכון אינפלציה	נמוכה
סיכון שערי חליפין	נמוכה
סיכון מחירי מניות ואג"ח	נמוכה
סיכון נזילות	נמוכה
סיכון תפעולי (כולל, סיכון מודל וסיכון מעילות והונאות)	בינונית- גבוהה
סיכונים טכנולוגית המידע	בינונית
סיכונים אבטחת מידע וסייבר	בינונית- גבוהה
סיכון משפטי	נמוכה
סיכון רגולטורי	בינונית
סיכון מוניטין	בינונית
סיכון אסטרטגיה	בינונית
סיכון ציות	בינונית
סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור	בינונית
סיכון אכיפה פנימית	נמוכה

הטבלה הבאה מציגה את ההערכה האיכותית של הנהלת הדירקטוריון הבנק לגבי התפתחות פרופיל הסיכון לנוכח האירועים במשק ובמדינה. הערכה איכותית זו מוצגת ומאושרת על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק בכל רבעון, כחלק מהדיון במסמך הסיכונים של הבנק.

סיכון מקר-כלכלי וסיכון גיאופוליטי

המדיניות המוניטרית המרחיבה שנקטו הבנקים המרכזיים בעולם, כתוצאה מהתפשטות מגיפת הקורונה בעולם, והשפעת העימות בין רוסיה ואוקראינה, הביאה בשנה האחרונה לעלייה משמעותית בשיעור האינפלציה בעולם ובארץ ולעלייה בחוסר היציבות בסביבת המאקרו. פעולות הבנקים המרכזיים לריסון האינפלציה הביאה לעלייה משמעותית בפרק זמן קצר יחסית בשיעור הריבית בעולם ובארץ, והגבירה את חוסר הוודאות במשק. ברבעון הראשון של שנת 2023 גברה אי הוודאות הפוליטית בישראל, בהמשך לתהליכי החקיקה הנוגעים למערכת המשפט. בנוסף, חלה במהלך הרבעון הסלמה ביטחונית במספר זירות בו זמנית וחברת דירוג האשראי מודיס הורידה את תחזית הדירוג של המדינה מ- חובית ל- יציבה (ללא שינוי בדירוג האשראי עצמו). אירועים מקומיים אלה הגבירו עוד יותר את חוסר היציבות במשק ואי הוודאות לגבי אופן התפתחות הכלכלה בהמשך. בחודשים אפריל מאי - S&P השאירו את דירוג המדינה ללא שינוי, המתיחות הביטחונית פגה במעט לאחר סיום מבצע "מגן וחץ", מתגבשת הבנה כי לא תהיה רפורמה משפטית ללא הסכמה, מדד המחירים לחודש אפריל מזנק ב- 0.8% (כפול מערך התחזית). הבנק ממשיך לעקוב אחר אירועים אלה, שיש להם פוטנציאל השפעה על התפתחות פרופיל סיכון הנזילות, ההון, האשראי, שוק וריבית של הבנק והעמידה ביעדים העסקיים, וכן, עם על פרופיל הסיכון התפעולי וסיכויי בקרה פנימית נוספים: המשכיות עסקית, סייבר, הונאות ועוד.

בשלב זה, ולמרות העלייה בפוטנציאל, הבנק, בדומה לרבעון הקודם, אינו מזהה התפתחות מהותית בפרופיל הסיכון שלו להוציא עלייה בשיעור הכשל בתיק האשראי הצרכני של הבנק, תוצאה של עלייה במספר חדלי הפירעון והרעה בדירוג האשראי של הלקוחות בכלל המערכת. שיעור הכשלים והמחיקות בתיק המשכנתאות ותיק הנדל"ן, שניהם מגובי ביטחונית, המהווים את חלקו הארי של תיק האשראי של הבנק, ממשיך להיות נמוך.

הבנק ממשיך להקפיד על המשך הניטור של התפתחות הכלכלה העולמית וכלכלת ישראל, ועוקב אחר התפתחות גורמי המאקרו השונים, כמו גם אחר המצב הפוליטי והביטחוני באזורנו, שיכולים בתרחישים מסוימים להביא את המשק למיתון, ולהשפיע על פרופיל הסיכונים שצוינו לעיל ועל עמידת הבנק ביעדי העסקיים. הניטור כולל תהליכי הערכה שוטפים, הגברת הבקרה וביצוע מבחני קיצון וניתוחי רגישות באופן סדיר.

רמת הכשל במשכנתאות ממשיכה להיות נמוכה, גם במהלך הרבעון הראשון של השנה. מדדי תיק המשכנתאות, יחס ההחזר ושיעור ה- LTV הממוצע כולל מחזורים שומרים על יציבות ונמצאים במרחק סביר מתאבון הסיכון של הבנק. הבנק ממשיך לעקוב אחר העלייה ביחס ההחזר של הלקוחות שלו ובהחזר החודשי עקב העלייה בשיעור הריבית, ואחר העלייה בתקופות לפירעון של ביצועי משכנתאות. תוצאת מבחן קיצון (המניח עלייה משמעותית בשיעור הכשל, ירידה במחירי הדיור ויחס החזר מעודכן של הלקוחות לאחר עליות הריבית) ממשיכה להיות נמוכה מההפרשה בשיטת ה- CECL. נמשכת העלייה בכשלים ובהפרשה הצפויה באשראי הצרכני, באופן דומה לעלייה בשיעור הכשלים במערכת, במיוחד, בקרב הלווים המדורגים בדירוג נמוך על ידי לשכת האשראי, והעלייה המתמשכת בשיעור החדל"פים במשק. תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה, בהתאם למדדים השונים. דירוג הלווים הגדולים של הבנק ממשיך להיות גבוה ויציב. ביום 10.3.2023 נסגר הבנק האמריקאי Silicon Valley Bank, SVB על ידי הרשות הרגולטורית של קליפורניה ומונה כונס נכסים לנכסיו. לבנק ירושלים אין חשיפה לבנק זה, והוא אינו מושפע מהאירוע. ביום 19.3.2023, לאחר תקופה שבה הועלו חששות לגבי יכולת ההירשדות של הבנק השוויצרי CREDIT SUISSE דווח על רכישתו על ידי בנק UBS, תוך שהוא ממשיך לפעול תפעולית. CREDIT SUISSE משמש כ- כתב של בנק ירושלים, והבנק פעל עוד טרם פרסום החששות לצמצם את חשיפתו אליו, לרמה מזערית.

סיכון אשראי

משכנתאות, צרכני, נדל"ן וחשיפה לצד נגדי

המשך הטיפול בסיכון התפעולי, מעילות והונאות, ניטור אנומליות ותיקוף מודלים בהתאם לתכנית העבודה של הבנק, עם דגש על תהליכי הערכה והמשך הטמעת תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים. תשומת לב למסגרת הטיפול בהמשכיות עסקית, עם העלייה בפוטנציאל לאירועים ביטחוניים, ועם פתיחתו של מבצע "מגן וחץ".

במהלך חודש אפריל, בוצעו מתקפות DDoS על המערכת הפנימית בישראל, ובתוכה, גם בנק ירושלים (חלק מקמפיין התקפי אנטי ישראלי מתואם במרחב הסייבר), מהווים אינדיקציה נוספת לכך כי האירועים הביטחוניים באזורנו ומעורבות מדינות עוינות בתקיפות הסייבר על מוסדות ישראליים, מחייבים תשומת לב תמידית להתפתחות פרופיל סיכון הסייבר. הבנק השלים גיבוש מתודולוגיה נרחבת לניהול פרופיל ותאבון הסיכון של הסייבר המתבססת על מספר גורמי סיכון ופרמטרים שיש להם השפעה על פרופיל סיכון הסייבר ואפקטיביות הבקורות לטיפול בסיכון. תקיפת סייבר עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. הבנק ממשיך בשנה האחרונה, כחלק מהאסטרטגיה שלו, לשדרג את יכולות הגנת ובקרת הסייבר שלו ולהתאימם לעלייה המתמשכת באיומי הסייבר בשנים האחרונות. שהיא עלייה מובנה, בין היתר, עקב השימוש הנרחב יותר בערוצים הדיגיטליים. במהלך חודש אפריל התקיים תרגיל כופרה.

סיכון סייבר

**סיכון עסקי
ואסטרטגי**

הבנק בוחן את הסיכון העסקי והאסטרטגי שלו לאור התפתחות האירועים האחרונים במצב המאקרו והגאופוליטי על מנת להעריך את פוטנציאל השפעת המאקרו ואי הוודאות על התכנית העסקית והאסטרטגית שלו ועמידתו ביעדיו העסקיים, ומקפיד על בחינה סדירה של תכנון ההון שלו, בין היתר, באמצעות ביצוע ניתוחי רגישות ומבחני קיצון להשפעת האירועים וכן, על תכנון ההון שלו. הבנק פועל לפי תכנית המחשוב ואסטרטגיית הדיגיטל והדאטה שלו, שאושרה לפני כרבעון.

**סיכון רגולטורי, סיכון איסור הלבנת הון
ומימון טרור, אכיפה פנימית, הוגנות
וציות**

הבנק פועל לפי תכנית העבודה לטיפול בסיכון רגולציה, כולל הערכת הסיכון ומיפוי מוקדי רגולציה, שדרוג יכולות הערכת הסיכון, ויצירת מסגרת בקרה וניטור הכוללת, בקורות מפתח ומימון בקורות קיימות ככל הניתן, תוך הפרדה בין בקורות קו ראשון ובקורות קו שני. סיכון זה התעורר מאז תחילת 2022, עקב הטלת הסנקציות על פעילות הבנקים ברוסיה, תוצאת העימות באוקראינה. הבנק נוקט משנה זהירות בפעילותו בקשר עם הסנקציות, ופועל בקפדנות בהתאם למכתב של המפקח על הבנקים והנחיות נוספות המגיעות מבנק ישראל מעת לעת. חשיפת הבנק לרוסיה ואוקראינה היא נמוכה מאוד. הבנק פועל, בהתאם לציפיות המפקח על הבנק, לשדרוג מתמשך של הטיפול בסיכון ההוגנות, וממשיך לשדרג באמצעות תכנית עבודה סדורה את הטיפול באיסור הלבנת הון ומימון טרור. למצב הפוליטי יש פוטנציאל להתפתחות סיכון רגולטורי עקב חקיקה היכולה לפגוע בעמידת הבנק ביעדיו העסקיים. בשלב זה, לא ניתן להעריך את השפעת האירוע.

ESG וסיכון אקלים

תשומת הלב של המדינות והרגולטורים ברחבי העולם, כולל בנק ישראל לסוגיית השפעת סיכונים האקלים והסיכון הסביבתי, על הכלכלה, התעשיות השונות ועל פרופיל הסיכונים של הבנקים, גברה באופן משמעותי בשנים האחרונות וזאת מתוך הבנה כי התממשות של סיכונים אלו יכולים להשפיע על המערכת הבנקאית ובמקרים קיצוניים אף להשפעות גלובליות ומערכתיות. לבנק מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי מזה שנים והוא נמצא בשלבי למידה של הנושא, תוך שהוא פועל לפי הוראות הנחיות בנק ישראל. הבנק פועל באופן שוטף להסדרת המסגרת לטיפול בסביבה, חברה וממשל בהיבטי הנגשת שירות למגוון לקוחות ונגישות, הכללה פיננסית בקרב אוכלוסיות מגוונות, מעורבות חברתית ותרומה לקהילה ומגוון נושאים אחרים, ומגבש, באמצעות פורום ייעודי, תכנית עבודה לטיפול בנושא. לפרטים נוספים ראה דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק באתר הבנק, וכן, סעיף 1.3 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI)

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק, ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות נוהל בנקאי תקין 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו, וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו. נכסי סיכון האשראי של הבנק גדלו ברבעון הנוכחי (ב-2.7%), כתוצאה מעלייה בביצועי האשראי בכל הסגמנטים של תיק האשראי של הבנק. נכסי הסיכון התפעולי עלו, תוצאה של העלייה בהכנסות הבנק. נכסי סיכון השוק של הבנק ממשיכים להיות נמוכים, והעלייה הקלה שחלה בהם ברבעון האחרון, נובעת מפוזיציות יזומות שלקח הבנק בתיק למסחר ובפוזיציות שלו, כדי לגדר את השפעת עליית הריבית והאינפלציה על סך התיק. נכסי הסיכון בגין חשיפתו לצדדים נגדים ובגין סיכון סליקה הם זניחים, ראו טבלה מספר 2 להלן. טבלה מספר 3 להלן מלמדת על הרכב ההון של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק. כאמור, הבנק פועל בהתאם לתכנון ההון שלו ושומר על יעדי ההון שנקבעו על ידי הדירקטוריון, כולל שולי הביטחון.

טבלה מספר 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI):

דרישות הון מזעריות ⁽³⁾	נכסי סיכון משוקללים ⁽³⁾	
	31.12.2022	31.03.2023
במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾⁽¹⁾	10,703.7	10,932.1
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾	3.0	3.9
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	12.7	18.9
סיכון סילוק (Settlement risk)	-	-
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	113.8	166.0
סך הכל סיכון אשראי	10,833.2	11,120.9
סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	31.9	70.6
סיכון תפעולי	1,128.4	1,147.4
סך הכל	11,993.5	12,338.9

- (1) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוף וסכומים מתחת לספי הניכוי.
- (2) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית עפ"י ההקלות בניהול בנקאי תקין מס' 201.
- (3) ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה. במסגרת החוזר הובהר כי לאור הניסיון שנצבר והלקחים שהופקו מהתמודדות המערכת הבנקאית עם השפעות משבר הקורונה, עלה הצורך לעדכן את הוראת השעה. החל מיום 1 בינואר 2022 תוקף הוראת השעה פג למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר.
- (4) יעד יחס הלימות הון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון הינו 10.0%, מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה 0.15% יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

לאור האמור לעיל, דרישות ההון החלות על הבנק החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2020 הינם:

יחסי הון מזעריים	היחס המזערי הנדרש ביום 31.12.2019	היחס המזערי הנדרש בין 31.03.20 עד 31.12.21	היחס המזערי הנדרש מיום 1.1.2022 עד 31.12.2023 :
יחס הון עצמי רובד 1	9%	8%	הנמוך מבין:
יחס הון כולל ^(*)	12.5%	11.5%	- יחס ההון של הבנק ביום 31.12.21. - יחס ההון המזערי של הבנק טרם תקופת הוראת השעה.
תוספת בגין הלוואות לדיור	1% מיתרת ההלוואות לדיור	1% מיתרת ההלוואות לדיור	זאת למעט ^(**) :
לחישוב יחס הון עצמי רובד 1	במועד הדיווח	- הלוואות לרכישות דירת מגורים שהועמדו בתקופה שבין 19.03.20 ועד ליום 30.09.21. - הלוואות לדיור לכל מטרה שניתנו החל מיום 19.03.2020.	
בלבד ^(*)			

(*) ביום 6 באוקטובר, 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בדבר יישום הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 – מנבולות למתן הלוואות לדיור ובו בוצעה הבהרה לפיה דרישת ההון הנוספת בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל.

(**) יתרת ההלוואות שניתנו במהלך התקופה כ-3.4 מיליארדי ש"ח.

ביום 22 במאי, 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "עדכון הוראה 203 – מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי" במסגרתו נקבע כי יש לשקלל משקל סיכון של 150% על הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית והלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי כמפורט בחוזר, החל מהדוחות הכספיים מיום 30 ביוני 2022 ואילך. הבנק רשאי לפרוס את השפעת השינוי במשקל הסיכון על יחס הלימות ההון בגין מלאי ההלוואות הקיים אצלו ביום התחילה, בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023.

להערכת הבנק יישום העדכון צפוי להביא לירידה ביחס הון רובד 1 וביחס ההון הכולל בשיעור של כ-0.03% וכ-0.04% בהתאמה וזאת כתוצאה מעליה בסך נכסי הסיכון בגין חשיפה לענף בינוי ונדל"ן בסך של כ-88.4 מיליוני ש"ח, אשר יפרסו בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 30 ביוני 2023.

נכון ליום 31 במרץ 2023 העלייה בנכסי הסיכון עומדת על כ-44.2 מיליוני ש"ח, ההשפעה על יחס הון רובד 1 היא ירידה של כ-0.04% וההשפעה על יחס ההון הכולל היא ירידה של כ-0.05%.

חלק 3 - הרכב ההון

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

	ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 31 במרץ 2022		ליום 31 במרץ 2023		
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הפניות למאזן הפיקוחי ^(*)	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	
במיליוני ₪							
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים							
1+2	-	261.3	-	226.8	-	259.7	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	-	994.8	-	927.4	-	1,023.5	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	-	(34.9)	-	(11.4)	-	(38.0)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	-	34.8	-	-	-	36.7	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)
-	-	1,256.0	-	1,142.8	-	1,281.9	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים							
9	-	(0.3)	-	(4.1)	-	-	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי
-	-	-	-	(0.9)	-	(1.3)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
-	-	(0.3)	-	(5.0)	-	(1.3)	סך הכל ההתאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1
-	-	1,255.7	-	1,137.8	-	1,280.6	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 2:							
18A	-	202.1	-	256.6	-	204.6	הון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
20	-	145.0	-	113.5	-	147.2	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
-	-	347.1	-	370.1	-	351.8	סך הון רובד 2, לפני ניכויים
-	-	347.1	-	370.1	-	351.8	סך הכל הון רובד 2
-	-	1,602.8	-	1,507.9	-	1,632.4	סך ההון
-	-	11,993.5	-	10,980.3	-	12,338.9	סך נכסי סיכון משוקללים

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 במרץ 2022	ליום 31 במרץ 2023	
יחסי הון וכריות לשימור הון			
10.5%	10.4%	10.4%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.5%	10.4%	10.4%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
13.4%	13.7%	13.2%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים			דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
9.5%	9.6%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
9.5%	9.6%	9.5%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
12.5%	12.5%	12.5%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
56.4	51.8	64.6	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
145.0	113.5	147.2	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
145.0	113.5	147.2	התקרה להכללה הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי, ראה תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי.

חלק 4 – יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של הפיקוח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון והיחס מהווה אחד מלקחי המשבר הפיננסי של 2008. יחס המינוף נועד להגביל את רמת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע מצב שבו רמת המינוף תפגע במערכת הפיננסית ובכלכלה, מצב שעלול להתרחש בעיקר, בעת ירידה בערך הנכסים, ובכך, לחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

בהתאם להוראה, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%.

ביום 1 בנובמבר 2020 לנוכח התמשכות משבר הקורונה, והמשך ההתמודדות של משקי הבית והעסקים עם הקשיים התזרימיים בעקבות השלכות המשבר, עלה הצורך להבטיח כי הדרישה מהמערכת הבנקאית לעמוד ביחס מינוף מזערי, המותאמת לימי שגרה, לא תהווה חסם להעמדת אשראי בתקופת המשבר. בשל כך, הוחלט כהוראת שעה להפחית את הדרישה לשיעור מזערי של 5.5% בבנקים הגדולים (לעומת 6% טרם השעה) ול-4.5% בבנקים הבינוניים והקטנים (לעומת 5% טרם הוראת השעה).

עם תום תוקף הוראת השעה, המשיכה ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימאלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. הבנק לא ניצל הקלה זו.

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 שומר בשנה האחרונה על יציבות ברמה הגבוהה באופן משמעותי מהיחס המזערי שנקבע בהוראה. היחס עומד ביום 31 במרץ 2023 על 6.1%, כאשר ברבעון האחרון העלייה בחשיפת הבנק לצורך יחס המינוף (תוצאת העלייה בביצועי האשראי) גבוהה במעט יחסית לעלייה בהון רובד 1 של הבנק, עובדה שהקטינה את יחס המינוף ב-0.2 נקודות אחוז, יחסית לרבעון הקודם, ראו טבלה מספר 4 וטבלה מספר 5 להלן. למרות הירידה המתונה ביחס, הבנק נמצא באופן מובהק הרחק מיחס המינוף שקבע הדיקטוריון בתוספת שולי הביטחון. ניתוחי הרגישות שאנחנו מבצעים מלמדים כי נדרש שינוי מהותי ביותר שהוא להערכתנו בעל סיכון אפסי להתממשות אפילו בתנאי קיצון, בהון רובד 1 של הבנק או בחשיפה שלו, על מנת שיעגל לגבולות המגבלה בתוספת שולי הביטחון שנקבעו.

טבלה מספר 4 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LRI):

ליום 31 במרץ 2023	ליום 31 במרץ 2022	ליום 31 בדצמבר 2022
במיליוני ש"ח		
סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	20,169.9	17,463.3
ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים	-	-
התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף	-	-
התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	18.2	2.3
התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)	-	-
התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)	629.4	803.7
התאמות אחרות	145.9	108.5
חשיפה לצורך יחס המינוף	20,963.5	18,377.9
		19,780.9

ליום 31 בדצמבר 2022	ליום 31 במרץ 2022	ליום 31 במרץ 2023	
במיליוני ש"ח			
חשיפות מאזניות			
19,046.1	17,572.8	20,309.1	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
(0.3)	(5.0)	(1.3)	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
19,045.8	17,567.8	20,307.8	סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים			
5.6	1.0	7.6	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
13.6	5.3	18.6	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
-	-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	-	(קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
19.2	6.3	26.2	סך החשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
-	-	-	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
-	-	-	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
2,285.7	2,775.0	2,149.9	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(1,569.8)	(1,971.3)	(1,520.5)	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
715.9	803.7	629.4	פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות			
1,255.7	1,137.8	1,280.6	הון רובד 1
19,780.9	18,377.9	20,963.5	סך החשיפות
6.3%	6.2%	6.1%	יחס המיטוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218

חלק 5 - סיכון אשראי

כבר ציינו בפתיח לדוח זה, כי הסיכון בתיק המשכנתאות של הבנק נמוך ויציב. במהלך הרבעון הנוכחי, כמו גם ברבעון הקודם, לא חל שינוי משמעותי בשיעור יחס ההחזר, **PTI**, ושיעור ה- **LTV** של תיק האשראי למשכנתאות של הבנק, והם שומרים על ערכים בגבולות תאבון הסיכון של הבנק. שיעור ה- **PTI** הממוצע (כולל מחזוריים) ברבעון הנוכחי הוא כ- 31% והוא דומה במגזר הכללי ובחברה החרדית והערבית. שיעור ביצועי ההלוואות ביחס החזר הגבוה מ- 40% הוא מזערי. מבחינת הקיצוץ שביצע הבנק שבו עדכן את ה- **PTI** בהתאם לעליית הריבית, מלמדים כי גם בהנחות מחמירות לגבי שיעור הכשל של הלקוחות שערך ה- **PTI** שלהם גדל עקב עליית הריבית, לערכים מעל 40%, שיעור המחיקות בתיק יהיה מתון יחסית, ונמוך מההפרשה שהבנק מבצע בשיטת ה- **CECL**. שיעור ה- **LTV** הממוצע של הבנק בביצועי הרבעון הראשון עומד על כ- 50.6%, נמוך מביצועי שנת 2022 (כ- 53%). ערכי ה- **LTV** במגזר הכללי ובחברה החרדית דומים לממוצע התיק, ובחברה הערבית, הממוצע נמוך יותר ועומד על כ- 45%. אחוז ההלוואות לתקופות שמעל 25 שנה בביצועי הרבעון הנוכחי עומד על 61%, גבוה מערכו בשנת 2022, כ- 58%. כתוצאה, משך ההלוואה הממוצע של הבנק עומד בביצועי הרבעון האחרון על 25.5 שנים לעומת 24.6 שנים בביצועי שנת 2022. העלייה באחוז ההלוואות לתקופה של מעל 25 שנה מוסברת מהמגמה להאריך את תקופת ההלוואה על מנת להקטין את יחס ההחזר של הלקוחות ולהקל על ההחזר החודשי שלהם, והמחזורים שביצעו הלקוחות בשל אותה מטרה. אחוז ההלוואות במלאי התיק שהן בעלות **PTI** הגבוה מ- 40% ו- **LTV** מעל 60% עומד על 3% בלבד, כשגם אחוז זה נובע ברובו מהלוואות ותיקות בתיק הבנק המשלמות כסדרן לאורך זמן, שבוודאי ערכי ה- **LTV** שלהם נמוכים מערכם בחיתום, לאור העובדה שיתרת ההלוואה שלהם נמוכה יחסית למועד החיתום, ולאור העלייה המשמעותית במחירי הדיור בשנים האחרונות. ערך ה- **LTV** העדכני בתיק הבנק, מוערך בסדר גודל של כ- 35% עד 40% בהתאם לעדכון מחירי הדיור לפי נתוני הלמ"ס. זה אומדן שממחיש את העובדה שגם אם תחול ירידה משמעותית מאוד במחירי הדיור, שיעור המחיקות של הבנק יעלה, אך בצורה מתונה. הבנק מקפיד על חיתום קפדני - ממוצע ההכנסה של לקוחות הבנק ממשיך לעלות ברבעון האחרון והחיתום מתבצע על ידי יחידת האשראי במטה הבנק לכל הלוואה הניתנת מעל סף יחס ההחזר שנקבע.

שיעור הביצוע ב- **LTV** הגבוה מ- 60% גדל במהלך השנה, וכן, חלקו במלאי התיק (בין היתר, בעקבות מכירת תיקי משכנתאות למוסדיים, שאינם רוכשים תיקים מעל **LTV** של 60%), אך הוא נותר ברמה ההולמת את מדיניות הסיכון של הבנק ותאבון הסיכון שנקבע בה. במהלך הרבעון הנוכחי חלה ירידה בשיעור הכשל במלאי התיק, שיעור ההפרשה הצפויה שמר על ערך נמוך ודומה לרבעונים הקודמים, וזאת בכל שלושת תתי התיקים (החברה החרדית, הערבית והמגזר הכולל). נדגיש כי כמגמה, שיעור הכשל בחברה הערבית במהלך שלוש השנים האחרונות הוא נמוך מאוד. זו עדות למומחיות הבנק בפעילותו בחברה זו ויכולת החיתום הגבוהה שלו.

למידע ופירוט נוסף, ראה טבלאות מספר 29, 30, 31 [בדוח הכספי ליום 31 במרץ 2023](#).

שיעור הכשלים בתיק האשראי הצרכני של הבנק ברבעון הנוכחי גדל יחסית לרבעונים הקודמים. עלייה זו מוסברת בעליה בשיעור חדלי הפירעון במערכת והרעה בדירוגי הלקוחות המדורגים בינוני ומטה בכלל המערכת. בנוסף, ניתוחי הבנק מלמדים כי השפעת הריבית על איכות חלק מן הלווים כבר מתממשת ובאה לידי ביטוי בהרעה בדירוג הלקוחות המדורגים נמוך יחסית, גם אם שילמו הלוואותיהם כשורה במהלך השנה - שנתיים אחרונות. עם השקת מערך החיתום החדש של הבנק ומודל הדירוג החדש החל הבנק לעדכן את תאבון הסיכון שלו, על מנת להבטיח כי התיק הכולל את הביצועים החדשים נמצא בפרופיל סיכון נמוך יחסית לתיק הישן, וזאת, בעיקר כי המודל הגביל מתן אשראי לדירוגים הנמוכים, וזאת, משום שלהערכתנו, קיים פוטנציאל כי עליית הריבית והמשך מגמת עליית הריבית תמשיך להשפיע על דירוג לקוחות התיק הצרכני באופן משמעותי יותר, יחסית לפגיעה בדירוגי לקוחות המשכנתא. נכון לחודש נובמבר, למעלה מ- 73% מלקוחות התיק החדש מדורגים גבוה במודל הדירוג, כאשר ללקוחות המדורגים נמוך ניתנת חשיפה נמוכה יחסית. הבנק קבע בנוסף, סף דירוג מתחתיו לא ניתן לתת אשראי, כאשר סף זה נקבע על פי שיעורי הכשל בכלל המערכת, כפי שהם מדווחים על ידי לשכת האשראי עמה פועל הבנק.

ככלל, מגמת הבנק היא להאריך את תקופת ההלוואה בהתאם לדירוג הלקוחות, על מנת להקל על יחס ההחזר החודשי שלהם באופן דומה למה שבוצע במשכנתאות. הבנק ממשיך לפעול באמצעות כלים מגוונים על מנת להבטיח כי תמהיל התיק ורמת הכשלים והמחיקות בתיק ישמרו ברמה נמוכה מתחת לסף שנקבע בתכנית העבודה, כולל הפקת דוחות יומיים לבחינת העמידה בתמהיל התיק שקבע הבנק, וכחלק מזה, הוא בוחן את מקורות הכשל בערוצים השונים ביניהם, פיגורים וחדלות פרעון, על מנת לנסות לזהות אותם בתהליך החיתום או במהלך חיי ההלוואה, ולעדכן את מערך החיתום באמצעות נתונים ממאגר נתוני האשראי ככל שידרש. תיקי האשראי מאותגרים באמצעות מבחני קיצוץ, כולל התרחיש האחיד של בנק ישראל, על מנת להעריך מבעוד מועד השפעת שינויי המאקרו במשק על איכותם.

פרופיל הסיכון של הנדל"ן ממשיך להימצא ברמה נמוכה. תיק האשראי של הבנק מפוזר ולבנק אין תלות בלקוח בודד או בקבוצת לקוחות מצומצמת. הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן עבור קרקעות הזמינות לבנייה עד 24 חודש מיום מימון הקרקע. נכון ליום 31 במרץ, 2023 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה כ- 42% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק, מתוכם ל- 4% קיים היתר בניה. האשראי שניתן לפרויקטים בבניה פעילה באזור מרכז הארץ מהווה 48% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 7% בירושלים רבתי והיתר בשאר הארץ.

חשיפת האשראי של הבנק לגופים מחוץ לישראל היא נמוכה, כשחלקה הארי הוא לממשלת ארה"ב, למדינות זרות אחרות ולבנקים במדינות אלה. חשיפה זו מנוהלת

על ידי הבנק במסגרות שמרניות, הניתנות לגופים אלה בדירוגים גבוהים בלבד, ומתבצע ניטור שוטף אחר התפתחות האירועים והסיכונים של ישויות אלה. אין לבנק אשראי בעייתי בחשיפות לגופים הפועלים מחוץ למדינה.

הבנק שומר על רמת מחיקות נטו (לאחר גבייה) מזערית במשכנתאות ובמסחרי ועל רמה צפיה נמוכה יחסית לסף במונחים השנתיים, כפי שנקבע באשראי הצרכני. טבלה מספר 7 להלן מלמדת על עלייה ביתרות ברוטו של אשראי שלא צובר או נמצא בפיגור של 90 יום או יותר ברבעון הנוכחי, יחסית לרבעון הקודם, המיוחסת בעיקר, לעלייה ביתרות אלה באשראי הצרכני. העלייה בהפרשות להפסדי אשראי מוסברת בעיקר כתוצאה מהמשך הגידול ביתרות הנטו בתיקי האשראי של הבנק תוצאת ביצועי הבנק ברבעון הנוכחי, והעלייה בהפרשות להפסדי אשראי באשראי הצרכני. למרות העלייה בהפרשות להפסדי אשראי, היחס בין הפרשות אלה לסך היתרות בתיק ממשיך לשמור ברבעון הנוכחי על ערך זהה לרבעון הקודם, כ - 0.93%.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

טבלה מספר 7 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 31 במרץ 2023				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך (ג)	יתרות ברוטו*		
		אחרים (ב)	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר (א)	
14,666.7	165.6	14,686.0	146.3	חובות, למעט אגרות חוב
1,242.2	-	1,242.2	-	אגרות חוב
2,148.2	1.7	2,149.9	-	חשיפות חוץ מאזניות
18,057.1	167.3	18,078.1	146.3	סך הכל

ליום 31 במרץ 2022				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך (ג)	יתרות ברוטו*		
		אחרים (ב)	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר (א)	
13,311.9	116.6	13,292.5	136.0	חובות, למעט אגרות חוב
860.4	-	860.4	-	אגרות חוב
2,772.3	2.6	2,774.9	-	חשיפות חוץ מאזניות
16,944.6	119.2	16,927.8	136.0	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך (ג)	יתרות ברוטו*		
		אחרים (ב)	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר (א)	
14,338.2	160.6	14,353.3	145.5	חובות, למעט אגרות חוב
679.8	-	679.8	-	אגרות חוב
2,284.0	1.7	2,285.7	-	חשיפות חוץ מאזניות
17,302.0	162.3	17,318.8	145.5	סך הכל

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM).

הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה. ביום 28 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב במסגרתו נדרש, בין היתר, ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי (ASU 2016-13). ביום 29 בנובמבר 2020 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בדבר "יישום כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפסדי אשראי צפויים", אשר כולל שילוב של הכללים החדשים בהוראות הדיווח לציבור. על תאגידים בנקאיים ליישם את התקן החדש החל מיום 1 בינואר 2022.

המודל החשבונאי שיושם עד כה היה מבוסס על התהוות הפסד ראשוני בפועל – תוך הבאה בחשבון של הפסדים שהתהוו אך טרם נתגלו כבעייתיים במסגרת ההפרשה הקבוצתית. המודל החשבונאי החדש הוא צופה פני עתיד. בהתאם למודל החדש יש להכיר בהפסד הצפוי לאורך כל חייהם ההלוואה כבר במועד מתן ההלוואה. משמע יש לתת ביטוי להסתברות שהלוואה יגיע למצב של חוסר יכולת לפרוע את חובו לאורך כל מח"מ ההלוואה.

מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של הבנק, באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות להפסדי אשראי, תומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים במקרה של אירוע שאינו בשגרה, ולחיצוק הקשר בין ניהול סיכונים האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. ההפרשה בשיטת ה- **CECL** היא רלבנטית מאוד בעידן הנוכחי לנוכח השינויים שאנו חווים בתנאי המאקרו שכן היא מספקת כלי נוסף בידי הבנק לניטור מהיר של פרופיל סיכון האשראי שלו הנוכחי והעתיד.

הבנק מפעיל את מודל ה- **CECL** על פי ההנחיות של בנק ישראל. כחלק מחישוב ההפרשה נדרש הבנק לחשב את המקדם ההיסטורי של ההפרשות, לפני שיעודכן לעתיד על פי מח"מ ההלוואה, לפי שינויים איכותיים במדיניות האשראי ובאופן ניהול סיכון האשראי, שינויים כמותיים בפרופיל הסיכון של התיק והשפעות אפשריות של תנאי המאקרו על ההפרשות בעתיד. לחישוב המקדם ההיסטורי בחר הבנק בשיטה שמרנית, **LIFE REMAINING**, כאשר שיטה זו איננה מביאה בחשבון את השיפור המשמעותי שחלו בהפרשות התיק והרמה הנמוכה של ההפרשות בתיק המשכנתאות במהלך השנים האחרונות. כחלק מבדיקות מודל ה- **CECL** מאתגר הבנק את החישוב בשיטה זו באמצעות שיטה אלטרנטיבית, המתבססת על הנחות פחות שמרניות. נקודה זאת, והעובדה כי חישובי המודל מלווים בבקורות מקיפות ופעולות תיקוף, מבטיחים כי הבנק מבצע הפרשה שמרנית יחסית לפרופיל הסיכון שלו.

נכון לרבעון הראשון של שנת 2023, העלייה יחסית לרבעון הקודם ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי נובעת מהעלייה ביתרות האשראי ברבעון הנוכחי, ומהעלייה בשיעור המחיקות באשראי הצרכני. בנוסף, על מנת להבטיח כי הפרשות הבנק הן מספקות לנוכח ההתפתחויות בתנאי המאקרו, התאים הבנק את המקדמים האיכותיים והכמותיים שלו המהווים חלק משיטת ה- **CECL**. באשראי למשכנתאות, הותאמו המקדמים בהתאם לניתוח שביצע הבנק לגבי השפעת עליית הריבית בשנה האחרונה על הלקוחות שעליית הריבית הגדילה את יחס ההחזר שלהם מעל 40%. ההתאמה במקדמים בוצעה בשל אי הוודאות, ועל אף העובדה שרמת המחיקות בתיק המשכנתאות היא נמוכה מאוד. בתקופת הדוח נרשמה עלייה בהפרשה הקבוצתית בסך של כ-7.8 מיליוני ש"ח המורכבת מעלייה בהפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים אחר בסך של כ-6.0 מיליוני ש"ח ומהפרשה בגין הלוואות לדירור בסך של 1.0 מיליוני ש"ח. בנוסף, נרשמה עלייה בהפרשה בגין אשראי מסחרי ורכישת תיקים בסך 0.8 מיליוני ש"ח. הגידול בהפרשה הקבוצתית בתקופת הדוח נובע בעיקרו מעלייה ביתרות האשראי ביחס לתחילת שנה, עדכוני מח"מ ומקדמי התאמות איכותיות (שהשפיעו בעיקר, על האשראי הצרכני) ומאקרו כתוצאה מהשינויים בסביבה הכלכלית, ראו **טבלה מספר 25 בדוח הכספי ליום 31 במרץ 2023**. ערכי ההפרשה בשיטת ה- **CECL** גבוהים באופן משמעותי מערכי ההפרשה הצפויה (הכלכלית) של הבנק המחושבת בשיטת ה- **PD** (הסיכוי לכשל) וה- **LGD** (שיעור ההפסד בהינתן כשל, שיעור אי הגבייה), כפי שהם נאמדים על ידי הבנק. הדבר בולט בפרט, לנוכח תוצאות חלק ממבחני הקיצון של הבנק המתבצעים על תיקי האשראי, שגם בהנחות מחמירות ביותר, נמצאים מתחת לשיעור ההפרשה בשיטת **CECL**, ומבטאים פער בין ההפרשה שמבצע הבנק לבין פרופיל הכשל והמחיקות בפועל שהוא נמוך היסטורית, ומסייע, כפי שציינו לעיל, לתמוך ביכולת הבנק לעמוד בהתפתחויות תנאי משבר וקיצון, לו יתרחשו.

לפרטים נוספים, ראו **טבלה 25, טבלה 26 וטבלה 27 בפרק 3.1 וביאור 1 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2023**.

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 במרץ 2023																
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נכירים) ⁽³⁾					סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾											
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			לא צובר ⁽⁵⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל							
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	הוצאות בגין הפסדי אשראי	הוצאות בגין הפסדי אשראי														
במליוני ש"ח																
פעילות לויים בישראל																
ציבור – מסחרי																
1.4	-	0.2	6.3	6.4	1,192.0	1,692.5	10.5	1,677.1	1,693.0	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾						
4.2	-	1.7	10.2	12.5	1,297.8	1,319.1	12.5	1,306.6	1,319.1	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן						
14.9	0.7	(0.3)	2.3	6.3	543.8	670.0	6.3	716.6	722.9	שירותים פיננסיים						
-	-	-	-	-	248.3	248.3	-	292.0	292.0	אחרים						
20.5	0.7	1.6	18.8	25.2	3,281.9	3,929.9	29.3	3,992.3	4,027.0	סך הכל מסחרי ⁽⁷⁾						
47.1	-	(1.9)	112.5	112.5	9,679.9	11,100.5	112.5	10,832.1	11,100.5	אנשים פרטיים - הלוואות לדירוג						
99.7	11.9	17.9	1.7	22.0	1,585.8	1,667.0	22.1	1,534.7	1,667.0	אנשים פרטיים - אחר						
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,547.6	16,697.5	163.9	16,359.1	16,794.5	סך הכל ציבור - פעילות בישראל						
-	-	-	-	-	284.7	284.7	-	1,343.5	1,343.5	בנקים בישראל וממשלת ישראל						
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,832.3	16,982.2	163.9	17,702.6	18,138.0	סך הכל פעילות בישראל						
-	-	-	-	-	-	-	-	73.4	73.4	בנקים וממשלות בחו"ל						
-	-	-	-	-	-	-	-	20.9	20.9	אחרים בחו"ל						
-	-	-	-	-	-	-	-	94.3	94.3	סך הכל פעילות בחו"ל						
167.3	12.6	17.6	133.0	159.7	14,832.3	16,982.2	163.9	17,769.9	18,232.3	סך הכל						

⁽¹⁾ סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾ - 14,400.7 מיליוני ש"ח, אג"ח - 889.3 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 2.6 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,159.0 מיליוני ש"ח.

⁽²⁾ אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

⁽³⁾ כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

⁽⁴⁾ סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

⁽⁵⁾ סיכון אשראי מאזני וחוסר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

⁽⁶⁾ כולל הלוואות לדירוג אשר העמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 190.8 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 97.3 מיליוני ש"ח.

⁽⁷⁾ כולל הלוואות המוגבות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 297.0 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 12.4 מיליוני ש"ח.

⁽⁸⁾ החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

יתרה ליום 31 במרץ 2022						
הפסדי אשראי ^(*)						
סיכון אשראי כולל (מזל)	מזה: דירוג ביצוע אשראי ^(*)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ^(*)	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
ציבור - מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(*)	1,760.5	1,689.1	10.3	5.9	(0.1)	0.4
בינוי ונדל"ן -					-	-
פעילויות בנדל"ן ^(*)	814.0	811.0 ¹⁾	2.9	1.3	0.2	2.0
שירותים פיננסיים	430.9	428.3	2.6	2.6	3.3	0.4
אחרים ^(*)	301.6	301.6	-	-	0.9	1.1
סך הכל מסחרי^(*)	3,307.0	3,230.0	15.8	9.8	4.3	10.6
אנשים פרטיים -						
הלוואות לדיור	11,499.7	11,269.5	118.4	118.4	1.2	41.0
אנשים פרטיים -						
אחר	1,382.7	1,316.3	14.4	1.6	9.1	3.3
סך הכל ציבור -	16,189.4	15,815.8	148.6	129.8	14.6	3.7
פעילות בישראל	16,189.4	15,815.8	148.6	129.8	14.6	3.7
בנקים בישראל			-	-	-	-
וממשלת ישראל	738.2	738.2				
סך הכל פעילות בישראל	16,927.6	16,554.0	148.6	129.8	14.6	3.7
בנקים וממשלות			-	-	-	-
בחו"ל	115.7	115.7				
אחרים בחו"ל	24.6	24.6	-	-	-	-
סך הכל	17,067.9	16,694.3	148.6	129.8	14.6	3.7

(*) סווג מחדש

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) - 13,428.5 מיליוני ש"ח, אג"ח - 860.4 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 4.0 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,775.0 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסיימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 166.9 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 127.2 מיליוני ש"ח.
- (7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב בסך 203.0 מיליוני ש"ח ביניהם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 7.0 מיליוני ש"ח.
- (8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 8 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2022										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁵⁾						סך הכל	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁶⁾	בעייתי ⁽⁷⁾	סך הכל	מזה: חובות
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	הוצאות בגין הפסדי הפסדי הפסדי	הוצאות בגין הפסדי הפסדי הפסדי	לא צובר ⁽⁸⁾	בעייתי ⁽⁹⁾	בעייתי ⁽¹⁰⁾					
אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי
במיליוני ש"ח										
<u>פעילות לזיכרון בישראל</u>										
<u>ציבור – מסחרי</u>										
1.2	-	0.6	5.3	5.4	1,108.3	1,798.2	9.5	1,783.4	1,798.2	בינוני ונדל"ן - בינוני ⁽⁶⁾
2.5	-	0.6	9.9	12.6	1,031.7	1,055.3	12.6	1,042.7 ⁽¹⁾	1,055.3	בינוני ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן ^(*)
15.9	(0.1)	11.6	1.4	6.5	608.7	703.5	6.5	752.2	758.7	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	208.6	257.5	-	294.6	294.6	אחרים ^(*)
19.6	(0.1)	12.8	16.6	24.5	2,957.3	3,814.5	28.6	3,872.9	3,906.8	סך הכל מסחרי⁽⁸⁾
49.0	-	9.2	116.0	116.0	9,718.6	11,063.1	116.0	10,832.0	11,063.1	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
93.7	24.9	56.8	1.5	19.5	1,542.2	1,626.2	19.6	1,521.6	1,626.2	אנשים פרטיים - אחר
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,218.1	16,503.8	164.2	16,226.6	16,596.2	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
<u>בנקים בישראל וממשלת ישראל</u>										
-	-	-	-	-	280.7	280.7	-	810.6	810.6	בנקים בישראל וממשלת ישראל
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,498.8	16,784.5	164.2	17,037.2	17,406.8	סך הכל פעילות בישראל
<u>בנקים וממשלות בחו"ל</u>										
-	-	-	-	-	-	-	-	39.7	39.7	בנקים וממשלות בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	24.0	24.0	אחרים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	63.7	63.7	סך הכל פעילות בחו"ל
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,498.8	16,784.5	164.2	17,100.9	17,470.5	סך הכל

(*) סווג מחדש

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2) - 14,498.8 מיליוני ש"ח, אג"ח - 679.8 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 6.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מבלות חבות של לווה - 2,285.8 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות.

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוסר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 180.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 103.4 מיליוני ש"ח.

(7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 266 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 13.2 מיליוני ש"ח.

(8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

חשיפות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 במרץ 2023														
חשיפה מאזנית ⁽²⁾												חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾	חשיפה חוץ מאזנית ^(3/2)	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾
המדינה	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה			סך כל החשיפה המאזנית	חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה					חשיפה מאזנית מעבר לגבול				
	זרה לתושבים מקומיים	חשיפה מאזנית נטו	ניכוי ביטוי התחייבויות מקומיות		חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות לא צוברים	סך חשיפה חוץ מאזנית		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי			
במיליוני ₪														
ארצות הברית	73.4	45.3	154.1	-	-	-	-	-	278.8	-	-	182.5	90.3	
אחרות	-	9.2	63.4	-	-	-	-	-	72.6	-	-	23.7	48.9	
סך כל החשיפות למדינות זרות	73.4	54.5	217.5	-	-	-	-	-	345.4	-	-	206.2	139.2	
סך כל החשיפות למדינות LDC	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר " הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראו בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה מספר 9 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים (המשך):

חשיפות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)													
ליום 31 במרץ 2022													
חשיפה מאזנית ⁽²⁾													
חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾													
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים				סך כל החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית של שלוחות של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			
	לממשלות ⁽⁴⁾	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות לא צוברים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	לפירעון עד שנה	לפירעון מעל שנה		
במיליוני ₪													
ארצות הברית	51.6	30.2	113.0	-	-	-	-	194.8	-	76.3	118.5	-	21.1
אחרות	-	5.4	71.4	-	-	-	-	76.8	-	56.6	20.2	-	-
סך כל החשיפות למדינת זרות	51.6	35.6	184.4	-	-	-	-	271.6	-	132.9	138.7	-	21.1
סך כל החשיפות למדינת LDC	-	-	0.4	-	-	-	-	0.4	-	0.4	-	-	-

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר " הפרשה נוספת לחובות מסופקים";

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראו בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

חשיפות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2022													
חשיפה מאזנית ⁽²⁾							חשיפה מאזנית מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾						
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים				סך כל החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
	לממשלות ⁽⁴⁾	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני התחייבויות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות לא צוברים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	לפירעון עד שנה	לפירעון מעל שנה
במיליוני ₪													
ארצות הברית	70.6	22.9	231.6	-	-	-	325.1	-	-	-	-	221.6	103.5
אחרות	-	12.5	70.2	-	-	-	82.7	-	-	-	-	22.2	60.5
סך כל החשיפות למדינות זרות	70.6	35.4	301.8	-	-	-	407.8	-	-	-	-	243.8	164.0
סך כל החשיפות למדינות LDC	-	-	0.1	-	-	-	0.1	-	-	-	-	-	0.1

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים"; חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- 1 על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות סילים ונגזרי אשראי
- 2 סיכון אשראי מאזני וחוש מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגמים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- 3 סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- 4 ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

ליום 31 במרץ 2023									
מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על ידי נכרי אשראי	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על ידי ביטחון	מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית				
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ₪									
41.5	41.5	4.1	0.0	-	73.7	45.6	115.2	14,717.1	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	1,242.2	אגרות חוב
41.5	41.5	4.1	0.0	-	73.7	45.6	115.2	15,959.3	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	146.3	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר
ליום 31 במרץ 2022									
מובטחים						לא מובטחים			
מזה: על ידי נכרי אשראי	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות	מזה: על ידי ביטחון	מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית				
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
במיליוני ₪									
45.2	45.2	5.3	-	32.4	62.6	83.0	107.8	14,181.1	חובות, למעט אגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	860.4	אגרות חוב
45.2	45.2	5.3	-	32.4	62.6	83.0	107.8	15,041.5	סך הכל
-	-	-	-	-	-	-	-	136	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

טבלה מספר 10 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022								
מובטחים							לא מובטחים	
מזה: על ידי נכרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית
מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה	מזה: סכום	יתרה			
מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית	מובטח	מאזנית			
במיליוני ₪								
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	14,412.5
-	-	-	-	-	-	-	-	679.8
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	15,092.3
-	-	-	-	-	-	-	-	145.5

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה מספר 11 – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CR5)

ליום 31 במרץ 2023											
משקל סיכון	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר
סך כל טכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)											
במיליוני ₪											
ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	4,116.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4,116.6
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	28.3	-	-	-	-	-	-	-	28.3
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	268.8	-	13.8	-	-	-	-	-	282.6
חברות ניירות ערך	-	-	49.3	-	-	-	-	-	-	-	49.3
תאגידים	-	-	14.5	-	63.7	-	-	2,637.3	88.5	-	2,804.1
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	2,232.6	6.4	-	-	2,239.0
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	152.5	-	-	-	152.5
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	1,846.8	2,432.3	2,609.8	372.6	-	-	9,873.1
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	44.8	65.7	-	110.5
נכסים אחרים*	291.8	-	8.3	-	-	-	-	492.5	-	-	792.6
*מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	75.1	-	-	75.1
סך הכל	4,408.4	-	369.2	2,611.7	1,924.4	2,432.3	4,994.9	3,553.6	154.2	-	20,448.7
ליום 31 במרץ 2022											
משקל סיכון	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר
סך כל טכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)											
במיליוני ₪											
ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,305.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,305.6
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	26.4	-	-	-	-	-	-	-	26.4
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	102.9	-	10.6	-	-	-	-	-	113.5
חברות ניירות ערך	-	-	38.5	-	-	-	-	-	-	-	38.5
תאגידים	-	-	67.4	-	-	-	-	2,109.5	-	-	2,176.9
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	1,730.0	20.6	-	-	1,750.6
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	154.0	-	-	-	154.0
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	2,682.2	2,024.1	3,180.0	143.4	-	-	9,976.9
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	37.5	74.7	-	112.2
נכסים אחרים*	221.5	-	12.3	-	-	-	-	430.4	-	-	664.2
*מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	69.9	-	-	69.9
סך הכל	3,527.1	-	247.5	2,682.2	2,034.7	1,947.2	5,064.0	2,741.3	74.7	-	18,318.7

טבלה מספר 11 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022												
משקל סיכון	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר	סך כל סכום חשיפות האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
	במיליוני ₪											
ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,573.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,573.4
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	27.2	-	-	-	-	-	-	-	-	27.2
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	196.3	-	12.9	-	-	-	-	-	-	209.2
חברות ניירות ערך	-	-	45.9	-	-	-	-	-	-	-	-	45.9
תאגידים	-	-	14.9	-	128.1	-	-	2,451.7	66.2	-	-	2,660.9
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	2,148.5	5.1	-	-	-	2,153.6
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	157.6	-	-	-	-	157.6
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	2,527.5	1,792.7	2,318.1	2,907.1	312.4	-	-	-	9,857.8
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	42.7	55.1	-	-	97.8
נכסים אחרים*	285.4	-	12.9	-	-	-	-	490.8	-	-	-	789.1
*מזה : בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	88.4	-	-	-	88.4
סך הכל	3,858.8	-	297.3	2,527.5	1,933.7	2,318.1	5,213.2	3,302.6	121.3	-	-	19,572.6

חלק 5 א - סיכון אשראי של צד נגדי

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה מספר 12 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

ליום 31 במרץ 2023					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
3.9	18.6	1.4	-	18.6	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
3.9	18.6	1.4	-	18.6	סך הכל
ליום 31 במרץ 2022					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
-	-	-	0.2	0.1	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
-	-	-	0.2	0.1	סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2022					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
-	12.1	1.4	-	12.1	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נזרים)
-	-	-	-	-	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)
-	12.1	1.4	-	12.1	סך הכל

העקרונות לפעילות הבנק מול צדדים נגדיים מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי. רמת הסיכון של הבנק נמוכה מאוד בגין אופן פעילותו מול הצדדים הנגדיים, וכפי שעולה מהחשיפה והקצאת ההון הנמוכה המצוינות בטבלה מספר 12 ובטבלה מספר 13. במהלך הרבעון, עוד טרם פרסום החששות לגבי המשך פעילותו של בנק CREDIT SUISSE, המשמש כ - כתב הבנק, פעל הבנק כדי לצמצם את חשיפתו לבנק לערכים זעירים. מדיניות הבנק בחשיפתו לצדדים נגדים היא שמרנית מאוד, וכתוצאה, הבנק איננו מושפע מהאירועים שהתרחשו בחלק מהבנקים האמריקאים, כמו SVB, או אירועים עתידיים היכולים להשפיע על פעילותם, ככל שיתרחשו.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

טבלה מספר 13 – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3)

ליום 31 במרץ 2023									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	18.6	-	-	-	-	-	18.6
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	0.2	-	-	0.2
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	18.6	-	-	0.2	-	-	18.8
ליום 31 בדצמבר 2022									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	12.1	-	-	-	-	-	12.1
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	0.6	-	-	0.6
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	12.1	-	-	0.6	-	-	12.7

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

טבלה מספר 14 – הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ליום 31 במרץ 2023						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	-	-	-	59.7	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	מזומן – מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	9.4	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	69.1	-	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2022						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	-	-	-	75.5	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	מזומן – מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	8.5	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	84.0	-	סה"כ

חלק 5 ב – הקצאת הון בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA)

לפי הוראה A208 תאגידים בנקאיים שאינם מגיעים לסף המהותיות שנקבע בסעיף 50.9(1) רשאים לבחור שלא לחשב את דרישת ההון בגין CVA באמצעות גישות SA-CVA או BA-CVA, ותחת זאת לבחור בטיפול חלופי:

(1) כל תאגיד בנקאי עם ערך רעיוני מצרפי של עסקאות נזרים שאינם נסלקות באופן מרכזי נמוך או שווה ל-100 מיליארד אירו נחשב כנמצא מתחת לסף המהותיות.

(2) כל תאגיד בנקאי שאינו מגיע לסף המהותיות רשאי לבחור לקבוע את דרישת ההון בגין CVA בגובה השווה ל-100% מדרישת ההון של התאגיד הבנקאי בגין סיכון אשראי צג נגדי (CCR).

הבנק בחר באופציה 2. טבלאות מספר 15 ו-16 מציגות את תוצאות הבנק לפי אופציה 2. ערכי החשיפות של הבנק הן אפסיות.

הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)

טבלה מספר 15 –

מספר של צדדים נגדיים	SA-CVA	
	RWA	
סיכון שיעור ריבית	-	-
סיכון שער חליפין	3.8	5
סיכון מרווח אשראי ייחוס	-	-
סיכון מניות	0.2	8
סיכון סחורות (commodity risk)	-	-
סיכון מרווח אשראי של צד נגדי	-	-
סך הכל	4.0	13

דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

טבלה מספר 16 –

SA – CVA RWA	
12,711.0	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) ברבעון הקודם
18,918.0	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) בסוף תקופת הדיווח

חלק 6 – סיכון שוק

סיכון השוק הוא הסיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת - שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

התוצאות העסקיות, השווי ההוגן של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים. השפעת שינויי המאקרו שאנו חווים בשנה האחרונה אתגרו את פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק.

סיכון השוק כולל מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המנוהלים בבנק באופן דומה, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ותאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, כדלקמן:

- **סיכון ריבית** - סיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בעקום הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.
- **סיכון שער חליפין** - החשיפה לרווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
- **סיכון אינפלציה** - הסיכון הנובע משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר משינויים במדד המחירים לצרכן.
- **סיכונים בסיס אחרים** - חשיפה לשינוי של מחירים של מניות, אופציות וכולי.

סיכון הריבית הוא סיכון השוק העיקרי של הבנק, והוא נובע בעיקר, מהנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) ומתיק ההשקעות שלו, המורכב ברובו מאג"ח"ים בדירוג אשראי גבוה, הנתונים לשינויים בעקומי הריבית הרלבנטיים להשקעה. רמת החשיפה של הבנק לסיכון שער חליפין וסיכון אינפלציה, כמו גם סיכונים מניות בתיק ההשקעות שלו היא מצומצמת והוגבלת בתאבון סיכון הדוק שנקבע על ידי הדירקטוריון. סיכון הריבית נובע מהשפעת תנודות של עקום הריבית היכולות להיות תנודות לאורך העקום (בניהן, תנודות מקבילות או תנודות בעוצמה שונה בטווחי זמן שונים לאורך), או תנודות של העקום, שבהן, קיימת אפשרות כי חלק מן העקום יעלה וחלקו האחר יירד. סיכון הריבית של הבנק והסיכון הנובע מפעילותו בתיק ההשקעות ובתיק הבנקאי הוגבלו על ידי דירקטוריון הבנק בתאבון סיכון שמרני שהוגדר במונחי הון רובד 1 ומבטא תאבון סיכון נמוך לסיכון שוק וסיכון ריבית. המשך מגמת העלייה בריבית, כמו גם השינוי ברמת האינפלציה, הגדילו את פוטנציאל הסיכון של הבנק. התנודות החריפות והתדירות בעקומי הריבית גרמו לבנק, בדומה למערכת, להפסד בשווי התיק, אך על אף התנודות הקיצוניות, פעולות הגידור של הבנק וההקפדה על עמידה במגבלות הסיכון הביאו לכך שההפסד מאירוע זה הוא נמוך יחסית לפוטנציאל אירוע קיצון זה. לעלייה בריבית יש השפעה חיובית על הכנסות הבנק, וככלל, ניתוחי הרגישות כמו גם מבחני הקיצון שמבצע הבנק מלמדים כי השפעת המצב על יעדי הבנק מבטא סיכון שוק נמוך. ניהול סיכון הריבית כרוך גם בניטור הפרעונות המוקדמים בעיקר בתיק המשכנתאות של הבנק. לשיעור זה יש השפעה על מבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק ועל רמת הסיכון, והוא מחייב ניטור והחלטות מושכלות בקשר עם השפעת הפרעונות על סיכון השוק והריבית. שיעור הפרעונות עלה בשנת 2021 בהמשך להנחיית בנק ישראל שהגדילה את חלקן של ההלוואות בריבית משתנה, והגיע לשיעורים של מעל 12%, הגבוהים משמעותית מהממוצע הרב שנתי בעשר השנים שקדמו לשנת 2021. במהלך הרבעון הנכחי אנו מזהים עליה בשיעור הפרעונות המוקדמים, הנובעים בעיקר מהעלייה בהיקפי המחזורים הפנימיים בתיק וביצוע פריסה מחדש על מנת להפחית את ההחזר החודשי, תוצאה של אותה עלייה בריבית והמגמה להקטין את יחס ההחזר של הלקוחות.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 הבנק עדכן את מסמך המדיניות שלו לניהול סיכונים שוק וריבית, ואת המגבלות שנקבעו במונחי הון רובד 1, על מכלול גורמי הסיכון הנמצאים בתיקי הבנק, על תיקים שונים (תיק ההשקעות והתיק הבנקאי) בעת שגרה ובעת קיצון, ובהתבסס על שימוש במודל ה- VAR ועל שימוש בתרחישים שונים שאינם מקדמים בין גורמי הסיכון בתיקים והותאמו למצבי קיצון. התרחישים שנקבעו בקיצון הם תרחישים המבטאים שמרנות מרובה, שכן הם נקבעו כערך הגבוה מבין התנודות בשוק בחלוטות זמן המייצגים תקופות תנודתיות בשווקים, וערכי המקדמים הסטנדרטיים שקבע בנק ישראל בהמשך להוראות וועדת באזל, לחישוב הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, המייצגת הפסד לא צפוי (קרי, קיצוני). מגבלות הסיכון שנקבעו הן נמוכות יחסית, ומבטאות פגיעה נמוכה בהון רובד 1 לרבות בתיק ההשקעות של הבנק במצב קיצון, גם לו ינצל הבנק את מלוא ערכה של המגבלה שקבע הדירקטוריון. נכון לרבעון הראשון של שנת 2023 פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק מרוחק בכל מגבלות הסיכון במידה סבירה מתאבון הסיכון שנקבע יחסית לרמת התנודתיות בשווקים. לפרטים נוספים, ראו [בפרק 3.2 בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2023](#).

מדיניות הבנק קובעת את הגורמים והפורומים האחראים לפיקוח, ניהול ובקרת סיכון השוק והריבית, ועל הדיווחים הנדרשים בעת התקרבות למגבלות הסיכון, ובעת חריגה מהן. המודלים והחישובים ומערכת החישוב המשמשת את הבנק נמצאים בתהליכי תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל). נכון לסוף הרבעון, הקצאת ההון בגישה הסטנדרטית המוצגת בטבלה מספר 17 להלן, עלתה יחסית לרבעון הקודם, תוצאת פעילות יזומה של הבנק לאור המצב בשווקים, אך ממשיכה להיות נמוכה מה שמבטא, כאמור לעיל, סיכון בסיס נמוך של הבנק וסיכון נמוך בתיק למסחר שלו (סיכון ריבית וסיכון מניות). עם זאת, נדגיש כי הקצאת ההון

בשיטה הסטנדרטית איננה מבטאת את חשיפת הבנק המלאה לסיכון שוק, שכן, היא איננה מבטאת את החשיפה בתיק הבנקאי. הבנק מבצע הקצאת הון נוספת על פי הנחיות בנק ישראל במסגרת הנדבך השני של באזל 2 כחלק מתכנון ההון.

הבנק מכמת את סיכוני השוק בשגרה (מצב שוק רגיל) גם על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון – VaR המתייחס להפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022 עדכן הבנק את אופן חישוב ה – VaR שלו, כאחד מלקחי אירוע הקורונה, וקבע חלונות זמן היסטוריים שונים לחישוב המייצגים גם תקופות שונות לחישוב, במקום להסתמך על תוצאת חישוב הקובעת חלון זמן אחד ארוך טווח. אומדן ה – VaR נקבע לפי הערך המקסימלי מבין תקופות הזמן השונות שנבחנו. ערך ה – VaR עמד ביום 31 במרץ 2023 על 27.7 מ' ש"ח. ערך זה מרוחק במרחק סביר, בהינתן התנודתיות בשווקים ברבעון האחרון, ממגבלת הדירקטוריון העומדת על 50 מ' ש"ח (נקבעה כאמור לעיל במונחי הון רובד 1: 4% מהון רובד 1 של הבנק). ערך ה – VaR של הבנק עלה במעט ברבעון הנוכחי בעיקר, עקב התנודתיות בשווקים. ערך זה, בנוסף על תוצאות תרחישי הרגישות לריבית שגם הם מרוחקים מרחק סביר מתאבון הסיכון שנקבע, מעידים על רמת סיכון השוק הנמוכה של הבנק. עם זאת, היות ולמודל ה – VaR מגבלות ובפרט, הוא איננו מתאים לאמידת סיכון בו השווקים תנודתיים אלא למצב שוק שבשגרה, קבע, כאמור לעיל, דירקטוריון הבנק מגבלות למצב שוק רגיל במונחי תרחישים, המשלימים את אומדן ה – VaR (שכן, הם אינם מתחשבים בקשרים, הקורלציות בין גורמי הסיכון), והגביל את תאבון הסיכון למצב המבטא פגיעה נמוכה בהון רובד 1 של הבנק וביחס הון רובד 1, גם אם תרחישים אלה יתממשו בפועל.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

טבלה מספר 17 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

ליום 31 במרץ 2023	ליום 31 במרץ 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	
סכומים* במיליוני ₪			
מוצרים ישירים (outright products)			
סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)	3.0	1.2	1.2
סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	1.2	0.3	0.5
סיכון שער חליפין	1.4	0.5	0.9
סיכון סחורות	-	-	-
אופציות	-	-	-
הגישה הפשוטה	-	-	-
גישת דלתה-פלוס	-	-	-
גישת התרחישים	-	-	-
איגוח	-	-	-
סך הכל	5.6	2.0	2.6

*סכומים במונחי הון.

סיכון הריבית, כאמור לעיל, הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית, לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו טמונים באופן שיגרתי בעסקי הבנקאות ועשויים להוות מקור רווח. עם זאת, רמות חריגות של סיכון הריבית עלולות להביא לפגיעה ברווחיות הבנק ו/או לשחיקת ההון שלו. רגישות עקום הריבית יכולה לנבוע מעלייה או ירידה בשיעור הריבית, משינוי בעקום או בחלקים ממנו, כשהתזוזות אינן בהכרח מקבילות (ירידה בטווח הקצר ועלייה בטווח הארוך, ולהפך). עקב השינוי במגמת הריבית ברבעונים האחרונים לאחר תקופה ארוכה שבה הריבית הייתה נמוכה ויציבה, הגביר הבנק את הבקרה על סיכון הריבית, בפרט, בגין פעילותו בתיק המאזני/הבנקאי.

המעקב אחר החשיפה לסיכון ריבית מבוצע ברמת התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו וברמה של מגזרי פעילות הבנק, שקלי, צמוד מדד ומט"ח והוא מהווה את המרכיב העיקרי בסיכון השוק של הבנק בגין פרופיל הפעילות של הבנק. סיכון הריבית נובע מהפעילות במגזרים השקלי וצמוד מדד. פעילות הבנק במגזר המט"ח היא נמוכה מאוד. גם אתגור תכנית העבודה של הבנק לשנת 2022, שבוצע על ידי חטיבת הסיכונים, כלל שורה מגוונת של תרחישים הבוחנים את השפעת סיכון הריבית, כאשר מסקנות האתגור העלו כי רמת סיכון הריבית של הבנק היא נמוכה גם אם מתרחשים מצב שבו תחול עלייה ברמת הריבית, כפי שהתרחש במהלך הרבעון הנוכחי, וכן, ביום 22.5.2023, עת בנק ישראל העלה את הריבית ב- 0.25% (עלייה עשירית ברציפות).

החשיפה לסיכון ריבית עשויה להשפיע על הרווחים, על השווי הכלכלי ועל ההון של הבנק. בהתאם לכך, נקבעו המגבלות בגישת השווי הכלכלי, שחיקת ההון, ובגישת הרווחים (רו"ה).

- גישת השווי הכלכלי – ניתוח השפעתם האפשרית של שינויים לא צפויים בריבית על השווי הכלכלי הנוכחי של כל תזרימי המזומנים העתידיים. חישוב החשיפה הכלכלית מתבצע באמצעות תרחישים שנקבעו למצב שגרה ולמצב קיצון, כגון: שינוי של 1% בריבית בשגרה (על תיק הנוסטרו וגם על כלל הבנק), - 2% בריבית בקיצון (בסה"כ בנק, בתיק הבנקאי, בתיק הנוסטרו ובתיק הנוסטרו למסחר, כ"א בנפרד), מדידת תרחישים לא מקבילים הן במצב
- גישת הרווחים (רו"ה לשנה) – מתבצעת בהתאם לנב"ת 333 - ניתוח השפעתם של שינויי ריבית על הרווח והפסד של הבנק בהתאם להוראות החשבונאיות לתקופה של 12 חודשים.

במהלך הרבעון הנוכחי נמשכה מגמת השינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, תוצאת המשך מגמת עליית הריבית. חל גידול בפקדונות זמינים בריבית קבועה, מח"מ המשכנתאות התארך לאור עליה בהיקף המחזורים וכמו כן, חלה עליה בהיקף המשכנתאות בריבית צמודה למדד. עליית הריבית במשך הגדילה את הכנסות הבנק שכן מרבית הנכסים עד הרבעון האחרון ניתנו בריבית משתנה. הפרעונות והמחזורים של הפקדונות בריבית גבוהה יותר הקטינה את ההכנסה המימונית של הבנק. כחלק מהמהלכים השוטפים הנהוגים בבנק, נמצא הבנק בתהליך לתיקוף המערכות והמודלים המשמשים אותו לחישוב סיכון השוק והריבית.

טבלה מספר 18 - שווי הוגן מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים):

	יתרה ליום 31 במרץ 2023			יתרה ליום 31 במרץ 2022			יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
	שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול
שווי הוגן מתואם (1)	990.3	33.2	1,023.5	852.6	(2.5)	850.1	1,000.3	36.5	1,036.8
מזה: תיק בנקאי	980.6	30.2	1,010.8	842.1	(2.8)	839.3	990.4	33.5	1,023.9

(1) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

טבלאות מספר 19 ו- 20 להלן, מציגות את רמת סיכון הריבית של הבנק תחת תרחישים שונים להתנהגות עקום הריבית, הכוללים שינויים מקבילים ושאינם מקבילים לאורך העקום, ושינויים בשיפוע העקום, כשרמת הסיכון נמדדת במונחי השפעת התרחישים על השווי ההוגן, ראו טבלה מספר 19, ועל הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית, ראו טבלה מספר 20. טבלה מספר 19 בה רמת הסיכון נמדדת באמצעות התוצאה המקסימלית מבין השפעת תוצאות התרחישים השונים על השווי ההוגן של התיק הבנקאי, מציגה רמה נמוכה של סיכון במונחי הון רובד 1 (פחות מ- 5%) והרחק מהמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. תוצאת התרחישים ובפרט, התוצאה המקסימלית גבוהה במעט מהתוצאה של סוף שנת 2022.

טבלה מספר 20 מציגה את השפעת תרחיש של עלייה מקבילה של 1% על הכנסות הבנק. הטבלה מלמדת על הכנסה הנמצאת בקשר חיובי עם מגמת עליית הריבית. הכנסה זו נמוכה יחסית לתחילת השנה, שבה הגידול בהכנסות נבעה מעודף משמעותי בנכסים בריבית משתנה ועליה במונחי הפקדונות. כפי שציינו לעיל, פרעונות ומחזורים של פקדונות בריבית גבוהה יותר הקטינו את הכנסות הריבית.

טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם¹ של הבנק:

31 במרץ 2023				
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח				
שינויים מקבילים				
(26.6)	(25.6)	0.7	(5.9)	(57.5)
(21.6)	(25.0)	(0.6)	(5.9)	(53.1)
30.8	31.3	(0.7)	6.5	67.9
25.2	30.6	0.6	6.5	62.9
שינויים לא מקבילים				
(21.0)	(21.8)	(0.0)	(3.1)	(45.9)
(22.6)	(21.5)	(0.9)	(3.1)	(48.1)
14.9	17.3	0.2	1.8	(34.2)
17.7	17.1	0.8	1.8	37.4
6.4	4.4	0.3	(0.8)	10.3
10.5	4.5	0.4	(0.8)	14.6
(5.3)	(3.6)	(0.3)	0.6	(8.6)
(8.7)	(3.7)	(0.3)	0.6	(12.1)
מקסימום				
(21.6)	(25.0)	(0.6)	(5.9)	(53.1)

31 בדצמבר 2022				
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח				
שינויים מקבילים				
(6.6)	(27.2)	0.4	(4.2)	(37.6)
(7.4)	(26.6)	(0.9)	(6.0)	(40.9)
9.6	32.4	(0.4)	4.6	46.2
10.5	31.7	1.0	6.7	49.9
שינויים לא מקבילים				
(25.7)	(19.1)	(0.9)	(2.7)	(48.4)
(27.0)	(18.9)	(1.0)	(3.3)	(50.1)
24.1	14.0	1.0	1.8	40.9
25.3	13.9	0.8	1.9	41.9
19.5	1.5	0.8	(0.2)	21.6
20.5	1.6	0.3	(0.7)	21.6
(16.2)	(1.3)	(0.7)	0.1	(18.1)
(17.0)	(1.3)	(0.2)	0.6	(17.9)
מקסימום				
(27.0)	(18.9)	(0.9)	(6.0)	(50.1)

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

2. התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח ארוך.

3. השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח ארוך.

טבלה מספר 20 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2022			ליום 31 במרץ 2023		
הכנסות מימון שאינן			הכנסות מימון שאינן		
סך הכל ^(*)	מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל ^(*)	מריבית	הכנסות ריבית
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
22.8	2.7	20.0	20.7	4.1	16.6
18.8	(1.2)	20.0	14.9	(1.7)	16.6
* לאחר השפעות מקדזות.					

בתאריך 12.03.23 פרסם בנק ישראל תיקונים לטיוטת נב"ת 333 (סיכון ריבית בתיק הבנקאי). תחולת התיקונים להוראה הינה $1 = 30.06.24$. הבנק נערך לטיפול בנושא.

חלק 7 - סיכון נזילות

סיכון נזילות מקורו בסיכון לרווחי הבנק וליציבותו אשר נובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. הסיכון נוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים באופן בלתי צפוי ובפרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.

הבנק מנהל את הנזילות בהתאם לנדרש בנזילות בנקאי תקין 221,342 ו-222 וכללי באזל שאומצו על ידי בנק ישראל. בהתאם לנדרש בהוראות אלו ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם, הבנק מנהל מודלים לאמידת סיכון הנזילות קצר הטווח וארוך הטווח, מנתח פערי נזילות ובונה תוכנית גיוס מקורות בהתאם, תוך שהוא מתחזק באופן שוטף את תכנית החירום שלו למקרה של אירוע נזילות מערכתי ו/או ספציפי לבנק.

יחס כיסוי נזילות – גילויים עיקריים (Liquidity)

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של בנק ישראל אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל.

יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות, לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בניגוד, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכונה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצוא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק.

כפי שעולה מטבלה מספר 21 להלן, יחס כיסוי הנזילות הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 218% לעומת יחס ממוצע של 202% ברבעון רביעי 2022, כאשר הדרישה המזערית היא 100%. הבנק שומר על יחס גבוה יחסית למערכת, ונמצא במרחק משמעותי מעל המגבלות הפנימיות שקבע הדירקטוריון (כולל שולי הביטחון שקבע מעל ליחס המזערי) ומעל הדרישות הרגולטוריות.

הבנק מנהל מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו וריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, לפי אינדיקטורים המבטאים שינויים בפעילות הבנק (שיש להם השפעה על מצב הנזילות) ובמצב המאקרו ובתרחישים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, באמצעות מודלים ומדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר, באמצעות מודל רגולטורי ומודלים פנימיים שנמצאים בתהליך תיקוף מודלים כנדרש בהוראה (סיכון מודל) ובהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים.

במהלך הרבעון הנוכחי שמר הבנק על רמת נזילות נאותה, יחסי נזילות ועודפי נזילות גבוהים, כשהוא ממשיך לבחון את השפעת העלייה בסיכון הריבית על הפרעונות והמחזורים של הלקוחות הפרטיים והמוסדיים על תכנון הנזילות שלו. רמה זו גדלה במהלך הרבעון, עקב שינוי בטעמי הציבור שנבעו מעליית ריבית.

טבלה מספר 21 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הסילות (LQI)

מאוחד			
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.03.2023			
סך ערך לא משוקלל ⁽¹⁾ (ממוצע)		סך ערך משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	
במליוני ש"ח			
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה			
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)		3,597.5	
תזרימי מזומנים יוצאים			
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	10,891.8	505.1	
פיקדונות יציבים	469.7	23.5	
פיקדונות כחות יציבים	1,857.7	224.7	
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	8,564.4	256.9	
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	1,859.2	1,139.3	
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	0.0	0.0	
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	1,750.5	1,030.3	
חובות לא מובטחים	108.7	108.7	
מימון סיטונאי מובטח		0.0	
דרישות נזילות נוספות, מזה:	2,472.7	373.1	
תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	57.0	57.0	
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	0.0	0.0	
קווי אשראי ונזילות	2,003.9	122.6	
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	0.0	0.0	
מחויבויות מימון מותנות אחרות	411.8	193.5	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		2,017.6	
תזרימי מזומנים נכנסים			
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	0.0	0.0	
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	470.5	308.2	
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	52.0	52.0	
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		522.5	
סך ערך מתואם(3)			
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)		3,597.5	
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		1,657.3	
יחס כיסוי סילות (%)		218%	

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.12.2022		
סך ערך לא משוקלל ^(א) (ממוצע)	סך ערך משוקלל ^(ב) (ממוצע)	
במיליוני ש"ח		
סך הכל נכסים נדילים באיכות גבוהה		
סך הכל נכסים נדילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	10,662.3	506.1
פיקדונות יציבים	508.9	25.4
פיקדונות פחות יציבים	1,924.9	233.8
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	8,228.5	246.9
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	1,706.6	916.5
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשותות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים	0.0	0.0
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	1,636.0	845.5
חובות לא מובטחים	70.6	70.6
מימון סיטונאי מובטח		0.0
דרישות נדילות נוספות, מזה:	2,285.9	320.4
תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	36.5	36.5
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	0.0	0.0
קווי אשראי ונדילות	1,865.7	118.5
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	0.0	0.0
מחויבויות מימון מותנות אחרות	383.6	165.3
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים		
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	0.0	0.0
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	438.9	275.7
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	31.5	31.5
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים		
	470.4	307.3
סך ערך מתואם ^(א)		
סך הכל נכסים נדילים באיכות גבוהה (HQLA)		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
יחס כיסוי נדילות (%)		
	202%	1,435.7
		2,898.9

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים, בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) וצימצום ההישענות על מפקידים גדולים תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור כרופיל הנדילות שלו, כ-82% מפקדונות הציבור הן פקדונות ממשקי בית, 84% הן לזמן קצוב ול-31% אופצית פרעון. לפרטים נוספים, ראו ביאור 8 לדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2023. הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית, ובפרט מבצעי שיווק. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית, ובין היתר, פיתח פקדון דיגיטלי, ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה, וכן, הגדיל את יכולת שימור הפקדונות שהגיע מועד פרעונם.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

טבלה מספר 22 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ליום 31 במרץ 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
הון פיקוחי	1,602.8	-	-	1,602.8
מכשירי הון אחרים	-	-	-	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	-	-	-	-
פיקדונות יציבים	616.9	-	-	649.3
פיקדונות פחות יציבים	10,533.1	1,545.5	2,373.8	940.8
מימון סיטונאי:				
פיקדונות לצרכים תפעוליים	-	-	-	-
מימון סיטונאי אחר	846.6	61.0	267.8	1,303.5
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	-	-	-
התחייבויות אחרות:	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	2,565.7	2,318.3	494.8	1,141.2
סך מימון יציב זמין (AFS)	16,165.1	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	523.9	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	-	-	-	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבניות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	2,644.8	2,418.0	507.3	498.1
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
הלוואות לדיר המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	8,468.9	9,860.2	395.3	676.1
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	1,594.8	2,239.8	91.5	186.4
ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות	69.8	-	-	81.5
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	-	-	-
נכסים אחרים:				
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-

ליום 31 במרץ 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל	-	-	-	-
(default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים	-	-	-	-
שהופקדו	-	-	-	-
כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	55.1	135.4	11.5	37.9
פריטים חוץ מאזניים	90.6	-	-	1,811.4
סך מימון יציב נדרש (RSF)	11,853.1	-	-	-
יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)	136%	-	-	-

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מובל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נדילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

טבלה מספר 22 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
הון פיקוחי	1,643.7	-	-	1,643.7
מכשירי הון אחרים	-	-	-	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	-	-	-	-
פיקדונות יציבים	577.7	-	-	608.1
פיקדונות פחות יציבים	9,713.9	1,548.0	1,901.6	6,109.0
מימון סיטונאי:	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים	-	-	-	-
מימון סיטונאי אחר	926.4	60.8	184.3	1,546.9
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	-	-	-
התחייבויות אחרות:	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	2,092.5	2,092.2	0.6	1,161.3
סך מימון יציב זמין (AFS)	14,954.1	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	517.1	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה	-	-	-	-
ברמה	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה	-	-	-	-
שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	-	-	-	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבנטיות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	2,464.3	2,252.2	383.7	548.1
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	8,311.0	9,723.4	338.8	657.2
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	1,602.2	2,259.2	79.2	188.3
ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות	-	-	-	-
נסחרות בבורסה	87.4	-	-	93.6
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	-	-	-
נכסים אחרים:				
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund)	-	-	-	-
של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו	-	-	-	-

ליום 31 בדצמבר 2022				
ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון		ערך משוקלל		
ללא מועד פירעון ¹	עד 6 חודשים	מ- 6 חודשים עד שנה	שנה או יותר	
-	17.5	24.6	125.8	46.4
-	1,722.0	-	-	86.1
-	-	-	-	11,512.4
-	-	-	-	130%

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון

פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נזילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

החל מיום 31 בדצמבר, 2021 נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 (יחס המימון היציב נטו), בהתאם להוראה חישוב יחס מימון יציב המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש, שיחושב על פני סך המטבעות, לא יפחת מ-100%. דירקטוריון הבנק קבע מגבלה ליחס זה בשיעור של 115%. מודל הבנק עבר תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים, והשימוש בו אושר על ידי הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק. יחס מימון יציב נטו בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222, עמד נכון ליום 31 במרץ 2023 על 136% (בתקופה של רבעון שהסתיימה ביום 31 במרץ 2022, היחס עמד על 125%), ראו טבלה מספר 22 לעיל. פרופיל המימון היציב בסוף הרבעון הראשון לשנת 2023, בדומה לסוף הרבעון הרביעי לשנת 2022, נמצא ברמה גבוהה הן ביחס למגבלות פנימיות שנקבעו בדירקטוריון והן ביחס למגבלות רגולטוריות.

ב 10 במרץ קרס בנק SVB המתמחה בשרותי בנקאות לחברות הייטק ויומיים לאחר מכן קרס בנק נוסף – סייגניצ'ר בנק המתמחה בפעילות קריפטו. קריסת הבנקים ואי הוודאות למצב המערכת הבנקאית, העלו את מדד הפחד, והובילו לירידות תשואה משמעותיות, ולירידה בתחזית להעלאות הריבית בארה"ב וההערכות למיתון קרוב בארה"ב התגברו.

כפי שציינו לעיל, אירוע זה לא השפיע על פעילות הבנק, ובפרט, לא נצפו משיכות חריגות סביב אירועים אלה כולל גם לא משיכות מוגברות מפיקדונות זמינים. ככלל, זרימת הכספים אל הבנק גבוהה מאוד ותלויה בעיקר בריביות שמוכנים הבנקים האחרים לשלם אל מול הצעות הבנק. יחד עם זאת, הבנק נערך גם למצב של החמרה במצב השוק הפיננסי דרך הארכת מח"מ פקדונות משקי הבית והגדלת כריות הנזילות, בעיקר בהתבסס על משקי הבית (המרווחים בשוק ההון עדיין גבוהים).

חלק 8 – סיכון סביבתי וסיכון אקלים

עקרונות הקיימות והאחריות התאגידית מהווים חלק בלתי נפרד מפעילותו העסקית של הבנק, מתוך הכרה שלא ניתן להפריד בין הצלחה עסקית לבין שיקולי חברה, סביבה וממשל תאגידי. תפיסה זו התחדדה בשנים האחרונות בישראל ובעולם ואף שולבה באסטרטגיה הכוללת של הבנק, אשר חרת על דגלו את ערכי השקיפות וההוגנות.

האסטרטגיה העסקית של הבנק עודכנה עבור שנים 2022-2026 ביום 15 ביולי, 2021, ומשלבת בתוכה היבטי ESG הכוללים התייחסות לגיוון תיק האשראי, מתן דגש על דיגיטציה וחדשנות, אבטחת מידע וסייבר ופיתוח ההון האנושי בבנק. הבנק נוקט אמצעים להטמעת ערכי הסביבה, חברה וממשל ESG וכחלק מאמצעים אלה, השיק הבנק פורום ייעודי לטיפול בנושא זה.

בגין אופי פעילות האשראי וההשקעות של הבנק, פוטנציאל לסיכון סביבתי קיים בעיקר בפעילות הנדל"ן, שכן הבנק איננו נוהג להשקיע באג"חים או ניירות ערך של חברות (שיש לוודא כי אופי פעילותם איננו פוגם). מדיניות הבנק לטיפול בסיכון סביבתי קובעת תנאים מתלים שונים לפתיחת ליווי פרויקטים. כל עוד לא הושלמו תנאים אלה, לא ניתנים שירותים בנקאיים בפרויקטים אלו לשלב הבניה. חטיבת הסיכונים אחראית לדיווח רבעוני על סטאטוס הפרויקטים שאושרו במוסדות הבנק ושקיים בהם סוגיות בקשר עם הסיכון הסביבתי. הבנק פועל בהתאם למכתבי וציפיות בנק ישראל, ולומד את היבטי סיכון האקלים, בהתבסס על שורה של פרסומים של רגולטורים וגורמים נוספים בארץ ובחו"ל, כולל תוצאות מבחן הקיצון האקלים שערך הבנק המרכזי האירופי למערכת הבנקאית.

הבנק נערך ליישום (טייטת) הוראת בנק ישראל בקשר עם סיכון האקלים שפורסמה בימים אלה, הקובעת את דרכי ניהול סיכון האקלים, זיהוי, המזעור שלו, הדיווח בנינו והממשל התאגידי לניהול הסיכון.

לפרטים נוספים אודות סביבה, חברה וממשל תאגידי, ראו [דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק לשנים 2020-2021](#) באתר הבנק וכן [דוח השנתי לשנת 2022](#).

חלק 9 – סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים

הבנק פועל בתהליכים מתמשכים במטרה להמשיך ולשדרג את הטיפול שלו בסיכון התפעולי ובסיכונים בקרה פנימית נוספים, כגון: המשכיות עסקית, סיכון מודל, סיכון מוניטין, מניעת מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע, מיקור חוץ (סיכונים שרשרת אספקה), אבטחת מידע וסייבר, הגנת הפרטיות, ציות, הוגנות ורגולציה, איסור הלבנת הון ומימון טרור. הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל ובפרט, מכתבי המפקח, לטיפול בסיכונים אלה והעקרונות לטיפול מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים הקובעים את האמצעים לזיהוי ומיפוי סיכונים אלה, את קווי ההגנה האחראים לניהול ובקרת הסיכון, תאבון ומגבלות הסיכון (תקרות החשיפה המותרות), המתודולוגיות להערכת הסיכון, מזעורו והדיווח בינו. ראיית הבנק היא כי טיפול נאות בסיכונים אלה תוך יצירת תרבות בקרה מתאימה בכל יחידות הבנק, תורם באופן משמעותי לאיתנות הבנק בשגרה ובמצבי קיצון, ולתמיכה בהשגת יעדיו העסקיים של הבנק. כחלק מזה, פועל הבנק להטמעת סיכונים הבקרה הפנימית בעת השקת או עדכון מוצר חדש (או פעילות חדשה), כשהוא פועל בהתאם למדיניות סדורה בנושא, על מנת להבטיח שהפעלת מוצרים ופעילויות בעלי ערך עסקי בבנק מלווים במסגרת מלאה של סיכונים הבקרה הפנימית.

סיכון תפעולי

הבנק קבע מסגרת מקיפה של תהליכים ושיטות על מנת לנהל ולמזער את החשיפה להפסדים הנובעים מסיכונים תפעוליים, ופועל כדי שמסגרת זו תהיה אינטגרטיבית ככל שניתן, על מנת לטפל בשיטות דומות בכל משפחת סיכונים הבקרה הפנימית, כפי שצינו לעיל. מסגרת הטיפול שנקבעה על פי מסמכי בנק ישראל ומסמך באזל לטיפול בסיכון התפעולי משנת 2021, מתבססת על קביעת קווי ההגנה השותפים לניטור ובקרת הסיכון, על תהליכי הערכה שהבנק מרחיב כחלק מתרבות ניהול הסיכונים, וביניהם: סקרים, איסוף מידע על אירועים תפעוליים, תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים, קביעת קווי ההגנה האחראים לניטור וניהול הסיכון, קביעת נהלים לטיפול בתהליכים, קביעת תהליך סדור להשקת מוצר או פעילות חדשה, יצירת בקורות ממוכנות מונעות ומגלות, קביעת שרשרת הדיווחים הנדרשת בעת אירוע או פוטנציאל לאירוע, פורומים ברמות שונות של הארגון האחראים להערכות מצב ונקיטת פעולות למזעור הסיכונים, ככל שהתרחש אירוע או קיים פוטנציאל לאירוע ומהליכי הדרכה שוטפים. ראיית הבנק היא כי הסיכון התפעולי רלבנטי לפעילות מרבית יחידות הבנק וריכוז הטיפול בו מתבצע בחטיבה לניהול סיכונים של הבנק, האחראית לניהול הסיכון ופועלת מול הקווים העסקיים, הטכנולוגיה והסייבר ויחידות נוספות של הבנק שבהם מונח נאמנים או בקרים לטיפול בסיכון. הבנק נותן דגש בתהליכי ההערכה שלו לסיכון המוניטין, המהווה את אחד מנכסי הבנק ויש לו פוטנציאל להתממש לו יתרחש אירוע סיכון תפעולי או סיכון בקרה פנימית אחר.

תכנית העבודה, כמו גם המדיניות לטיפול בסיכון תפעולי ובסיכונים בקרה פנימית, כוללת אמצעי ניטור, אינדיקטורים ומדדים שהטמעתם מאפשרת מזעור הסיכונים. במהלך הרבעון הנוכחי המשיך הבנק לפעול להטמעת תרבות הפקת לקחים כלל ארגונית, לחיזוק תהליכי ההערכה באמצעות ביצוע סקרים ביחידות הבנק, לקביעת אמצעי בקרה נוספים (אנושיים וטכנולוגיים), לשדרוג יכולות הטיפול שלו במוצרים חדשים ובפריקטים, ליצירת מבנה בקרה התואם את צרכי הבנק ביחידות השונות, כולל פעילותו של בקר סיכונים בפעילות הטכנולוגיה של הבנק, ולהמשיך יצירת "מפות חום" (מפת הסיכונים) במטרה לטפל בפוטנציאל הסיכונים התפעוליים. הבנק עדכן את המתודולוגיה של "מפת החום" בראייה שצוינה בפרק זה לעיל – יצירת מפה המקשרת בין התהליכים העסקיים המהותיים שזוהו בבנק לניהול סיכונים איסור הלבנת הון, ציות והגנות, מימון טרור, סיכון תפעולי ומעילות והונאות, והמשק הקיים בין הפעילות העסקית וסיכונים אלה למערכות המחשוב של הבנק והסיכונים בהם יש לטפל בקשר אליהם – טכנולוגיה, סייבר והגנת הפרטיות. כחלק ממסגרת הטיפול, נותן הבנק דגש לטיפול בסיכון מעילות והונאות, כשהוא מחזק את יכולת ניטור האנומליות שלו, ומבצע תהליכי הערכה ייעודיים לטיפול בסיכון זה, כשתוצאות תהליכי ההערכה משולבים במפת הסיכונים הכוללת של הבנק. הבנק החל לאמץ בתהליכי ניהול סיכון מעילות את המתודולוגיה של COSO מספטמבר 2016 לטיפול במעילות הבנויה על 6 עקרונות עיקריים לניהול הסיכון: תכנית הטיפול, תהליכי ההערכה, בקורות מונעות ומגלות, פעולות למזעור פוטנציאל לאירועי מעילה, ותהליכי הערכה שוטפים ומתמשכים בהתאם לפרופיל הסיכון ועדכון שוטף ומתמשך של תכנית הטיפול בהתאם לממצאים ו- 5 העקרונות הקודמים. הבנק השלים בימים אלה ביצועו של סקר הערכה כמותית לחישוב נכסי הסיכון בגין סיכון תפעולי בהתאם לעדכון המבוצע בהוראה 206 של בנק ישראל והנחיות וועדת באזל בנושא.

ראיית הבנק לגבי סיכונים אלה היא אינטגרטיבית, ובתהליכי ההערכה פועל הבנק כדי ליצור, ככל הניתן, ראייה דומה של מכלול הסיכונים התפעוליים וסיכונים הבקרה הפנימית הנוספים, ביניהם:

סיכון המשכיות עסקית

הבנק נדרש לשמור על רציפות מתן שירות ותפקוד, ומקדיש תשומת לב גבוהה לניהול סיכון המשכיות עסקית מול ספקים אשר עובדים עם הבנק. הבנק ממשיך לשדרג את יכולות ההמשכיות העסקית שלו לנוכח תרחישי ייחוס נוספים להם נערך כבר בעבר, בהם תרחיש מלחמה (שעודכן על ידי בנק ישראל) ותרחיש רעידת אדמה, ובהתאם לדרישות בנק ישראל. תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק קבעה מבנה ארגוני בחרום ואת הפעולות שיש לבצע בהתאם להתפתחות האירועים, בעיקר בכל

הקשור להערכת הסיכון. הבנק מקפיד לתרגל את התכנית שלו, לפי תכנית תרגיל סדורה. התהליכים החיוניים להמשכיות עסקית כפי שמופו על ידי הבנק, משולבים במפת הסיכונים הכוללת של הסיכונים התפעוליים במטרה לאפשר לזהות פוטנציאל לסיכונים בפעילות העסקית והתפעולית של תהליכים חיוניים אלה.

סיכון סייבר ואבטחת מידע

הבנק מודע לעלייה המתמשכת ברמת איום הסייבר וממשיך להשקיע המשאבים הנדרשים במסגרת תהליך רציף של שדרוג הטיפול בסיכון, לנוכח העלייה ברמתו, שכפי שכתבנו בתחילת דוח זה, באה לידי ביטוי ברבעון האחרון במתקפות העומס שביצעו גורמים עוינים על מערכת הבנקאות בישראל, כולל בנק ירושלים. הבנק התמודד עם אירוע זה בהצלחה.

כחלק מתהליכי הניהול והבקרה, וכפי שכתבנו לעיל, הועלתה רמת הסיכון בטבלת גורמי הסיכון במהלך השנה הנוכחית לרמה בינונית גבוהה. רמה זו משקפת את הבנת הבנק לגבי העלייה באיומי הסייבר, והיא בוצעה על אף הרמה הגבוהה של איכות ניהול הסיכון. חדר ניטור סייבר ממשיך בפעילות, מבוצעת התעדכנות מול יחידת הסייבר הפיקוחית וגורמים לאומיים לגבי אירועים מיוחדים, ומבוצעות פעולות להגברת המודעות. הבנק ממשיך לשמור על רמה גבוהה של ניטור ובקרה על סיכון זה, לנוכח פוטנציאל הסיכון והשפעתו על פעילות הבנק והעלייה ברמת הסיכון, כפי שהודגש בפרק הדן בגורמי הסיכון. ניהול ובקרת הסיכונים מתבסס בין היתר, על ניתוח תרחישי ייחוס, ומתודולוגיה סדורה לקביעת רמת הבקרות. במהלך הרבעון אישר הבנק מתודולוגיה רחבה לניהול פרופיל ותאבון סיכון הסייבר, המשלבת בין מספר גורמים שיש להם השפעה על התפתחות הסיכון: תרחישי הייחוס של הבנק, אפקטיביות הבקרות, הממשל התאגידי לניהול הסיכון, הפעולות לניהול הסיכון ועוד. הבנק מקפיד לתרגל באופן סדיר את הערכותו לאירוע סייבר, בין היתר, באמצעות תרגילים המשלבים בין אירוע סייבר ואירוע פיננסי נדלונות, הבוחנים את תכניות החירום של הבנק. במהלך הרבעון בוצע תרגיל הנהלה במתווה תרחיש כופרה. יחידת הסייבר של הבנק, הפועלת בחטיבת המשאבים, אחראית לגיבוש מדיניות השימוש בענן, לפי נוהל בנקאי תקין 362 של בנק ישראל, ולביצוע סקרים בחצרות ספקי הבנק, ככל שמיפוי פעילות הספק מחייב זאת, ובהתאם לנוהל בנקאי תקין 359A של בנק ישראל ומסמך המדיניות לטיפול בסיכון מיקור חוץ ומדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי. למחלקת הסייבר ממשיך עם יחידת הגנת הפרטיות של הבנק, על מנת להבטיח חסינות מערכות הבנק ומאגרי המידע שהוגדרו והיא שותפה, בתיאום עם חטיבת הסיכונים, לתהליכים לשדרוג יכולות הניטור של הבנק לטיפול באנומליות היכולות להעיד על פוטנציאל למעילות והונאות.

סיכונים טכנולוגיים המידע

הסיכון מנוהל על ידי חטיבת המשאבים והטכנולוגיה כאשר בקרת הסיכון מתבצעת בחטיבת הסיכונים המשמשת כקו שני לפעילות. במהלך השנה החולפת מינה הבנק בקר סיכון ייעודי הפועל בקו הראשון (בחטיבת המשאבים) ופועל בתיאום מקצועי עם חטיבת הסיכונים. הבנק השלים ברבעון האחרון את גיבושה של אסטרטגיית המחשוב, הדיגיטל והמידע ואסטרטגיה, והבנק החל לפעול ליישומה המלא כולל תכנית המודרניזציה למערכות הליבה של הבנק. העקרונות לטיפול בסיכונים טכנולוגיים המידע עוגנו במסמך מדיניות ייעודי. הבנק נערך ליישומה של הוראת בנק ישראל החדשה בקשר עם ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע.

מעילות והונאות

לבנק מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון זה, שעקרונותיה נקבעו בהתאם לצפייות והנחיות בנק ישראל. המדיניות קובעת את העקרונות לטיפול בסיכון, הטיפול באירוע או פוטנציאל לאירוע, דרכי הדיווח, ניטור אנומליות באמצעות חוקים עסקיים ושיטות סטטיסטיות מתקדמות. בפרט, קובעת המדיניות את כל אמצעי המזעור הקיימים בבנק למניעת מעילות והונאות. כפי שצינו לעיל, הבנק מבצע סקרים למיפוי מוקדי הסיכון הפוטנציאליים העיקריים בפעילותו ומשיך במהלך השנה הנוכחית בביצוע סקרי עומק במקומות הנדרשים שישולבו במפת החום של הבנק, על מנת לוודא כי אמצעי הבקרה והמזעור הקיימים בבנק מספקים, לנוכח תוצאות סקרי המיפוי.

ציית, הוגנת איסור הלבנת הון ומימון טרור

הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל לטיפול בסיכונים אלה, בהתאם לתאבון הסיכון שקבע הבנק במסמך המדיניות לטיפול בסיכונים אלה. הפעילות מתבצעת לפי תכנית עבודה סדורה במטרה להמשיך ולשדרג את אופן הטיפול בסיכונים אלה, את תהליכי הערכת הסיכון, והטיפול של קווי ההגנה בליקויים ככל שהתגלו. בשנה האחרונה בהמשך לסנקציות שהוטלו ובהתאם למכתבי המפקח על הבנק, הגביר הבנק את פעולות הניטור בהתאם להנחיות, והוא פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל בנושא. לבנק תכנית סדורה לטיפול בסיכון ההגנות, והוא מבצע את הבקורות הנדרשות בקו ההגנה הראשון (היחידות העסקיות) ובשני (חטיבת הסיכונים, המשפטית), ותהליכי ההדרכה וההטמעה הנדרשים לטיפול בסיכון זה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. ראו [ביאור 18 הוראות פיקוח ויוזמות חקיקה, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022](#) ו [בדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2023](#).